

EXPORTWAARDE NEDERLANDSE POPULAIRE MUZIEK

2017

buma•cultuur

Onderzoeksrapport

In opdracht van **Buma Cultuur**

uitgevoerd door:

Perfect & More bv

Postbus 2100

1200 CC Hilversum

2017

Presentatie: Eurosonic Noorderslag Groningen
Datum: januari 2019

Onderzoeker: Sieb Kroeske
Aantal pagina's: 41
Opdrachtgever: Buma Cultuur
Projectnaam: **Exportwaarde Nederlandse populaire muziek**

© 2019 Perfect & More bv in opdracht van Buma Cultuur.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder uitdrukkelijke toestemming van Buma Cultuur. Het ter inzage geven van dit rapport aan direct belanghebbenden is toegestaan.

No part of this document may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of Buma Cultuur.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

INHOUDSOPGAVE:

Samenvatting	4
1. OPDRACHT	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 De opdrachtgever	8
1.3 Opdrachtformulering en onderzoeksdoelen	8
1.4 Afbakening	9
1.5 De opdrachtnemer	10
1.6 Methodologie	11
2. ONDERZOEK	12
2.1 Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek	12
2.1.1 De meeste optredens	14
2.1.2 DJ Mag Top 100	16
2.1.3 De Nederlandse populair klassieke export	17
2.1.4 De Nederlandse pop-rock-punk-metal export	17
2.2 Marktwerving	18
2.2.1 Marktwerving: criteria Nederlandse muziek, muziekexportmarkt	20
2.3 BUMA/ Stemra	22
2.4 Meest bezochte landen	25
3. ONDERZOEKRESULTAAT EN CONCLUSIES	26
3.1 Meetinstrument	26
3.2 Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek + grafieken	28
3.3 Nawoord	32
Literatuur, bronnenlijst	33
BIJLAGEN:	34
Bijlage 1: Kensington Control Tour 2017	
Bijlage 2: Dawn Brothers Deutschland tour	
Bijlage 3: Jennie Lena Tour 2017	
Bijlage 4: Black Oak Russia Tour 2017	
Bijlage 5: Moksi & Mike Cervello Australian Tour 2017	
Bijlage 6: Rick de Leeuw Muzikale voorstelling Vlaanderen	
Bijlage 7: Aestrid October Tour Canada 2017	
Bijlage 8: Royal Engineers USA Wintertour	
Bijlage 9: Tim van Tol	
Bijlage 10: Epica	

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

SAMENVATTING

De exportwaarde van de Nederlandse Populaire Muziek is in 2017 heel licht gestegen met 0,26% in vergelijking met 2016.

Sinds de start van dit onderzoek in 2004 is de waarde toegenomen van € 31,6 miljoen in 2004 naar ruim € 201 miljoen in 2017. Het gaat hierbij om 3 onderdelen waarop het onderzoek is gebaseerd, nl. Rechten, Opnamen en Optredens.

Het aandeel van de dance muziek (optredens) is vanaf 2009 in dit onderzoek het belangrijkste onderdeel in waarde, ten opzichte van de andere twee onderdelen. In 2009 was het aandeel 33%, in 2017 is dit ruim 71%. Met dj/artiesten als Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3Hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Laidback Luke, Hardwell, Don Diablo, Headhunterz, Nicky Romero, Joris Voorn, Brennan Heart, Chuckie, en Fedde Le Grand zijn de namen van DJ's die bij de 20 meest optredende artiesten staan. Nieuw Nederlands Dj-talent blijft zich manifesteren over de landsgrenzen. Relatieve nieuwkomers op het internationale vlak zijn o.a. San Holo, Joey Daniel, en Unders.

De voortdurende groei en ontwikkeling van EDM, Electronic Dance Music, in Noord Amerika (VS en Canada) is sinds 2009 een belangrijke factor. De groei in Noord Amerika is wat optredens betreft sinds 2015 afgenomen in aantal, na jaren van groei. Andere markten dienen zich aan w.o. in het Verre Oosten, vooral China, en in mindere mate Japan, Indonesië, Thailand. In Europa is het aantal optredens in Spanje flink gegroeid. De opvallende groei van het aantal optredens in Duitsland in 2016 is in 2017 weer teruggevallen naar het niveau van 2015. De Top 5 van landen met de meeste optredens (op basis van de 50 meest optredende NL artiesten) is de VS, Spanje, Duitsland, Groot Brittannië en nieuwkomer China.

Met populair-klassiek staat André Rieu blijvend hoog genoteerd. Na zijn enorme succes in Argentinië, Australië en Nieuw-Zeeland in 2016 – waar André optrad voor een publiek van meer dan 100.000 personen – brengt zijn wereldtournee hem in 2017 naar België, Duitsland, Zwitserland, Denemarken, Polen, Frankrijk, Ierland, Groot Brittannië, Oostenrijk, Hongarije, Tsjechië, Kroatië, Chili, Mexico en de Verenigde Staten. Augustus 2017 staat André Rieu vier maal in de Movistar Arena in het Chileense Santiago, in september twee maal in de Auditorio Telmex in Guadalajara (Mexico) en drie maal in het Auditorio Nacional in Mexico City. In december 2017 staat hij twee maal in de Londense Wembley Arena. Daarmee treedt hij dus op vrijwel alle continenten op in arena's (Noord- en Zuid Amerika, Europa, Azië).

Binnen het pop-rock-metal segment waren er veel optredens te melden voor o.a. Epica, My Baby, Tim van Tol, Delain, Klangstof, Charm The Fury, Paceshifters, Antillectual, No Turning Back, Gold en Canshaker Pi.

In totaal zijn 1277 artiesten onderzocht, daarvan waren 958 Nederlandse acts in 2017 op enige of grotere wijze actief buiten Nederland. In totaal waren Nederlandse artiesten, dj's in 93 landen over de wereld actief.

N.B. het gaat in dit onderzoek om activiteiten buiten Nederland.

De waarde die de Nederlandse muziekexport toevoegt aan de Nederlandse economie bedraagt in 2017 naar schatting € 201 miljoen (tabel 1). Daarmee is voor het eerst de 200 miljoen euro grens gepasseerd. Ruim 75,6% hiervan komt voor rekening van de dancemuziek (Optredens, Opnamen). Opvallend in het onderzoek van dit jaar is dat zowel Rechten en Opnamen in waarde dalen en dat alleen het Optredens deel flink in waarde toeneemt.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Dat is het resultaat van het onderzoek dat Perfect & More bv heeft uitgevoerd naar de exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek in 2017. Het gaat om jaarlijks onderzoek sinds 2004 in opdracht van Buma Cultuur.

Het bedrag van ruim € 201 miljoen verwijst naar de opbrengsten van de exploitatie van Nederlandse muziek (Nederlands copyright) in het buitenland na aftrek van gemaakte kosten maar inclusief salarissen, winst en belasting.

Rechten	2017	%
Buma	13.929.307	6,91%
Stemra	3.620.693	1,80%
Sena	4.948.940	2,46%
Subtotaal	22.498.940	11,17%
Opnamen	2017	
Dance labels	8.650.000	4,30%
Majors	1.060.000	0,53%
Indies	2.014.500	1,00%
Buit. signings	710.000	0,35%
Subtotaal	12.434.500	6,18%
Optredens	2017	
Dance/EDM	143.707.300	71,36%
Overig	22.736.700	11,29%
Subtotaal	166.444.000	82,65%
Totaal	201.377.440	100%
	plus 0,26 % t.o.v. 2016	

in miljoenen euro's

Tabel 1: Overzicht van de waarde in miljoenen € en % door de Nederlandse muziekexport in 2017
(bron: perfect & more bv)

Van de Nederlandse muziekexport is 11,17 procent afkomstig uit auteursrecht en naburige rechten (€ 22,50 miljoen). Ruim 6 procent komt uit de exploitatie van opnamen van Nederlandse artiesten in het buitenland (€ 12,43 miljoen) en 82,65 procent van optredens van Nederlandse artiesten over de grens (€ 166,44 miljoen).

Vergelijken we deze bedragen met het voorgaande jaar (tabel 14, 15, 16 en 17) dan zien we een daling op de onderdelen: Rechten en Opnamen. Het enige stijgende onderdeel is Optredens Dance. Het aantal optredens stabiliseert. Het segment Optredens is sinds 2009 een substantieel groot onderdeel. Interessant is dat de 50 meest optredende artiesten 28% is van het geheel uitmaken. Dat loopt gestaag terug, wat inhoudt dat er een voorzichtige verbreding gaande is.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Met een totaal van € 17.550.000 is de 2017 incasso van Buma/Stemra uit het buitenland, voor alleen NL rechthebbenden, ruim lager uitgekomen ten opzichte van 2016. De daling betreft een kleine 11%. Sterke daling Mechanisch Recht, meer inkomsten in 2017 voor buitenlandse rechthebbenden van Buma/Stemra, negatieve valutaverschillen en minder successen NL repertoire zijn de oorzaak van deze daling ten opzichte van 2016.

- Buma BTL (performing rights) was in 2017 ruim 5% lager voornamelijk door een sterke daling vanuit Frankrijk en minder succes NL repertoire in de volle breedte. Bij de Stemra BTL inkomsten 2017 is de langverwachte daling nu duidelijk zichtbaar. In 2017 is ruim 26% minder ontvangen t.o.v. 2016. In 2016 was er tegen de trend in nog een plus te noteren waardoor de 2017 daling groter is dan de algemene trend in mechanisch recht van een jaarlijkse daling van -5% tot 10%.

- De buitenlandincasso 2017 heeft in vergelijking met 2016 de volgende bijzonderheden v.w.b. landen en regio's: De landen top 5 is niet gewijzigd, wel hebben België (3^e plek in 2017) en Frankrijk (4^e) van plaats gewisseld. Duitsland, Groot Brittannië, België, Frankrijk en USA blijven de belangrijkste landen voor Nederlandse muziek met Duitsland als onbetwist het land is met de hoogste opbrengsten Nederlands repertoire met ruim 16% van het totaal, ondanks de daling van -11% t.o.v. 2016. Sterkste stijgers in 2017 t.o.v. 2016 zijn Australië/Nieuw-Zeeland, Scandinavië/Baltics en Canada. Minder ontvangsten naast Duitsland ook vanuit België, Frankrijk, Japan, Brazilië en Spanje. Voor Spanje was aan de orde dat er in 2016 veel extra opbrengsten waren i.v.m. nabetalingen oude periodes.

- Per regio geen wijzigingen v.w.b volgorde en verhoudingen. West- en Zuid-Europa (69,%) blijft veruit de belangrijkste regio gevolgd door USA/Canada (9,5%) en Azië/Australië (7,7%).

Succesvol voor wat betreft buitenland exploitatie in 2017 zijn ook de Nederlandse acts en componisten zoals Afrojack, Giorgio Tuinfort, Martin Garrix. Daarnaast opvallende resultaten voor vormgevingsmuziek (tunes, jingles en RTV achtergrondmuziek) en muziek in commercials. De klassiekers André Rieu en Robbie van Leeuwen (Venus) handhaven zich en de 2014 release "Waves" (Mr. Probz) begint ook tekenen van een klassieker te vertonen met goede opbrengsten in 2017. Lees verder op pagina 22

N.B. Vergelijkingen met exportcijfers van andere landen die onderzoek doen naar de exportwaarde van populaire muziek is helaas niet mogelijk omdat er andere methoden en definities worden gebruikt of omdat er in het geheel geen onderzoek naar wordt gedaan. Een vergelijking met andere kunstsectoren of andere exportindustrieën vallen buiten de scope van dit project.

In dit jaarlijkse onderzoek is gekozen voor het meten van de toegevoegde waarde die wordt gerealiseerd met de export van de muziek (rechten, opnamen en optredens). Hiermee wordt de exportwaarde van aan muziekexploitatie gerelateerde bedrijven niet meegerekend. In dit onderzoek gaat het om de direct gerelateerde zaken met betrekking tot de muziek (Nederlands copyright). Tijdens de uitvoering van de meting blijkt dat veel gegevens door partijen met moeite of maar deels worden verstrekt voor onderzoek. De informatie van instanties als BUMA, Stemra en SENA zijn wel exact en betrouwbaar. De exportwaarde van opnamen en optredens is minder betrouwbaar. De diverse sociale media en platforms bieden de kans om elke artiest nauwlettend gade te slaan wat betreft de muzikale activiteiten.

Om een betrouwbaarheidsfactor te verkrijgen is een bijna dagelijkse waakzaamheid noodzakelijk. Mede ook door het inmiddels al vele jaren volgen van de data sinds 2004 en het opbouwen van relaties met partijen wordt de betrouwbaarheidsfactor jaarlijks nauwkeuriger. Dit alles leidt ertoe dat de genoemde waarden in dit rapport over 2017 van € 201,377 miljoen het karakter hebben van een goed gefundeerde schatting.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

In tabel 2 is de ontwikkeling te zien van optredens van de afgelopen jaren evenals het toenemend aantal registraties. De belangstelling voor met name (club)dj's vanuit Nederland blijft sterk groeien.

In tabel 3 is de ontwikkeling te zien van de optredens van de bovenste 50, de meeste optredens van de afgelopen jaren.

OPTREDENS	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	verschil optredens
1277 registraties in 2017	15480										plus 0,001 % t.o.v. 2016
1226 registraties in 2016		15457									plus 5% t.o.v. 2015
1172 registraties in 2015			14689								min 5,1% t.o.v.2014
1140 registraties in 2014				15484							plus 10,5% t.o.v. 2013
1088 registraties in 2013					14010						plus 12,5% t.o.v. 2012
957 registraties in 2012						12444					plus 15% t.o.v. 2011
728 registraties in 2011							10842				plus 29% t.o.v. 2010
506 registraties in 2010								8395			plus 55% t.o.v. 2009
373 registraties in 2009									5533		plus 79% t.o.v. 2008
280 registraties in 2008										3079	

*Tabel 2: Overzicht totaal aantal optredens 2017 in vergelijking met de voorgaande jaren
(bron: perfect & more bv)*

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Alle optredens totaal	15.480	15.457	14.689	15.484	14.010	12.444	10.842	8.395	5.533
Top 50 optredens totaal	4.335	4.411	4.602	4.985	4.750	3.744	3.149	2.429	1.527
% van het totaal t.o.v. Top 50	28,00%	28,53%	31,32%	32,19%	33,90%	30,10%	29,00%	28,90%	27,60%

*Tabel 3: Totaal optredens vergeleken met de top 50 meeste optredens
(bron: perfect & more bv)*

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

1. OPDRACHT

1.1 Aanleiding

In 2006 verschijnt het TNO-rapport *Exportwaarde van Nederlandse populaire muziek* over 2004 (publicatie mei 2006 Rutten & Hoogendoorn). Dit onderzoek, i.o.v. Buma Cultuur, krijgt voor 2005 geen vervolg. In 2007 vragen toenmalig onderzoeker Paul Rutten en Buma Cultuur aan Perfect & More bv om het onderzoek te continueren. Perfect & More bv richt in 2007 haar onderzoek naar de exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek op 2006 maar doet er tegelijk al het mogelijke aan om alsnog 2005 in kaart te brengen. Vanaf 2008 wordt steeds het voorgaande jaar onderzocht. De verschijning van dit rapport over 2017 is op 19 januari 2019 tijdens Eurosonic-Noorderslag.

1.2 De opdrachtgever

Buma Cultuur bestaat sinds 1962 en houdt zich bezig met de ondersteuning en promotie van de Nederlandse lichte muziek in binnen- en buitenland. Daartoe wordt ze met name in staat gesteld door de auteursrechtorganisatie BUMA die in Nederland verantwoordelijk is voor incasso en repartitie van openbare uitvoeringsrechten. Buma Cultuur voert in samenwerking met partners in binnen- en buitenland een groot aantal projecten uit die Nederlandse muziek ten goede komen. Een belangrijke component van de promotieactiviteiten van Buma Cultuur is gericht op het buitenland. Een succesvolle promotie van Nederlandse lichte muziek in het buitenland komt ten goede aan Nederlandse auteurs, uitgevers, uitvoerende artiesten en producenten. De belangrijkste financier is auteursrechtenorganisatie BUMA.

BUMA is verantwoordelijk voor de incasso en verdeling van openbare uitvoeringsrechten in Nederland en zorgt, door haar contacten en contracten met buitenlandse zusterorganisaties, dat Nederlandse rechthebbenden de vergoedingen ontvangen van het gebruik van hun werken in het buitenland.

1.3 Opdrachtformulering en onderzoeksdoelen

Probleemstelling:

Om meer zicht te krijgen op de context en Ausgangssituatie van de buitenlandse promotieactiviteiten en op de resultaten er van en om haar beleid daarop te kunnen sturen, heeft Buma Cultuur behoefte aan betrouwbare informatie over de exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek die periodiek en continue wordt uitgevoerd. Daarom neemt ze in 2005 het initiatief tot onderzoek naar de exportwaarde van Nederlandse popmuziek (over 2004). Toen door TNO, die een basis legt voor een periodiek te herhalen meting. Het vervolgonderzoek in de jaren daarna doet Perfect & More bv. De uitgangspunten van Buma Cultuur zijn vooral muziekgecentreerd en zijn niet gericht op de spin-off effecten die vanuit de muziekeconomie gelden voor het bredere muziekindustriecluster en zelfs de rest van de economie.

Het onderzoek richt zich op alle vormen van exploitatie van de Nederlandse populaire muziek op de buitenlandse markt: rechten (auteursrechten en naburige rechten), opnamen en optredens.

Onderzoeksdoel:

Het in kaart brengen van de exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek over 2017.

Naast financiële waarde (economisch kapitaal) onderkent de Franse socioloog Pierre Bourdieu cultureel kapitaal en sociaal kapitaal waar hij later nog andere vormen van kapitaal aan toevoegt zoals symbolisch en linguïstisch kapitaal. In dit onderzoek beperken we ons tot het economische kapitaal (Pels, 1992).

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Centrale vraagstelling:

Wat is in financieel opzicht de waarde van de export van de Nederlandse populaire muziek over 2017?

Deelonderzoeksvragen:

1. Welke financiële waarde kan op het gebied van rechten worden vastgesteld?
2. Welke financiële waarde kan op het gebied van opnamen worden vastgesteld?
3. Welke financiële waarde kan op het gebied van optredens worden vastgesteld?

1.4 Afbakening:

In tijd: Elk jaar wordt onderzoek verricht naar het jaar er voor. In januari volgend op het onderzoeksjaar worden de resultaten bekendgemaakt tijdens Eurosonic-Noorderslag in Groningen.

In plaats: Er wordt gekeken naar de activiteiten door Nederlandse popartiesten over de gehele wereld. Deze wereldmarkt wordt geclusterd naar 5 *exportmarkten* te weten:

1. de Engelstalige markt (Verenigde Staten, Canada, Groot Brittannië, Ierland, Australië en Nieuw Zeeland),
2. de continentaal Europese markt,
3. de Latijns-Amerikaanse markt,
4. de Aziatische markt,
5. de Afrikaanse markt.

In bron (uitgangspunten):

Om de Nederlandse muziekexport in kaart te kunnen brengen, moeten allereerst criteria worden gesteld. Wat behoort tot Nederlands product als het om populaire muziek gaat?

Met betrekking tot de exportwaarde van muziek zijn verschillende definities gangbaar. De keuze voor een bepaalde definitie heeft te maken met het gekozen perspectief. Vanuit het perspectief van auteursrechtenorganisaties is vaak vooral van belang dat het gaat om Nederlands auteursrecht. Vanuit Nederlandse muzikanten beschouwd, staat voorop dat het gaat om Nederlandse uitvoerende artiesten of in bredere zin, muzikanten die in de Nederlandse muziekpraktijk zijn geworteld. Binnen de muziekindustrie spreekt men van lokaal repertoire in de betekenis van 'local signings'. Dat kunnen vanuit Nederlands perspectief ook buitenlandse artiesten zijn die in Nederland onder contract staan.

- De criteria voor het Nederlandse populaire muziekproduct zijn voor dit rapport als volgt uitgewerkt:
 1. muziek (composities en teksten) die het werk is van componisten en tekstdichters met de Nederlandse nationaliteit,
 2. muziek die wordt uitgevoerd door muzikanten met de Nederlandse nationaliteit of muzikanten die zijn geworteld in de Nederlandse muziekpraktijk, ongeacht de nationaliteit van de rechthebbenden op de uitgevoerde composities,
 3. Nederland als land van vestiging van de uitgever (publisher),
 4. Nederland als land van vestiging van de producent van de opname (land van signing).

Wanneer Nederlandse muzikanten muziek van eigen hand uitvoeren vallen de criteria onder 1 en 2 in de praktijk vaak samen. Dat is niet het geval wanneer Nederlandse muzikanten composities van buitenlandse auteurs uitvoeren en wanneer buitenlandse muzikanten Nederlandse composities vertolken.

- Populaire muziek

Onder populaire muziek verstaat Buma lichte muziek.

In dit onderzoek merken we daarbij de muziekgenres als in tabel 4 weergegeven aan.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

- Exportwaarde

De exportwaarde verwijst naar de financiële opbrengsten van de exploitatie van Nederlandse muziek in het buitenland na aftrek van gemaakte kosten maar inclusief salarissen, winst en belasting. Het onderzoek is onder andere gebaseerd op gegevens van rechtenorganisaties en informatie van belangrijke bedrijven uit de Nederlandse en buitenlandse muziekbranche.

Muziekstijlen populaire muziek						
pop/rock	dance	pop.klassiek	Levenslied/feest/schlagers	HaFaBra	various/jazz/crossover/world	RTV
algemeen populair	algemeen dance	alg pop klassiek	levenslied/volksmuziek	Harmonie	algemeen pop jazz	commercials
country	house	instrumentaal	feestmuziek	Fanfare	instrumentaal	tunes
ballad/chanson	trance	ballroom	schlagers	Brass	wereldmuziek	jingles
nederlandstalig	techno	opera			overige	
paling sound	hardcore					
NL dialect	hardstyle					
instrumentaal	electro					
algemeen rock	drum n bass					
blues						
hardrock						
metal						
punk						
gothic						
alternative						
instrumentaal						
urban						
R&B						
soul						
hiphop						
instrumentaal						
rap						
reggae						
latin						

Een track kan binnen een hoofdcategorie onder meerdere subs thuis horen.

Tabel 4: Genre-indeling populaire muziek¹

1.5 De opdrachtnemer

De eigen identiteit van de onderzoeker is nooit helemaal uit te schakelen en heeft dus invloed op het onderzoek. Om die reden geven we hier aan welke relevante bagage de onderzoeker in het licht van dit onderzoek meebrengt.

Perfect & More bv is opgericht in 2007 door Joke Fictoor en Sieb Kroeske. Het bedrijf is actief in de radio-, muziek (media)industrie. Verschillende werkzaamheden die de oprichters in voorgaande jaren op persoonlijke titel uitvoerden, vallen nu in de besloten vennootschap. Onderzoek is één van de divisies van Perfect & More bv. Sieb Kroeske voert dit onderzoek uit.

S.L. Kroeske (Sieb) is al jaren werkzaam in zowel de muziek- als radiobranche (Radio Veronica, Veronicablad, Stichting Nederlandse Top 40, Ariola Benelux/BMG, Stichting Mega Top 50, Mega Media, Zilveren Harpen jury, Hogeschool Inholland, Olon Awards jury, Conservatorium Haarlem). Samensteller van hitlijsten w.o. NPO Sterren.NL Top 20, Oranje Top 30. Sieb is onder andere:

- docent radiomanagement, muziekmanagement en begeleider/examinator afstudeeronderzoek muziek en radio bij de hbo-opleiding Media & Entertainment Management, hogeschool Inholland
- gastdocent bij diverse instellingen voor radiomanagement, muziekmanagement en hitlijsten,
- marktonderzoeker in de radio- en muziek (media) branche bij Perfect & More.

¹ Hoofdcategorieën volgens indeling BUMA/Stemra + (cursief onder dance) aanvulling Perfect&More

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

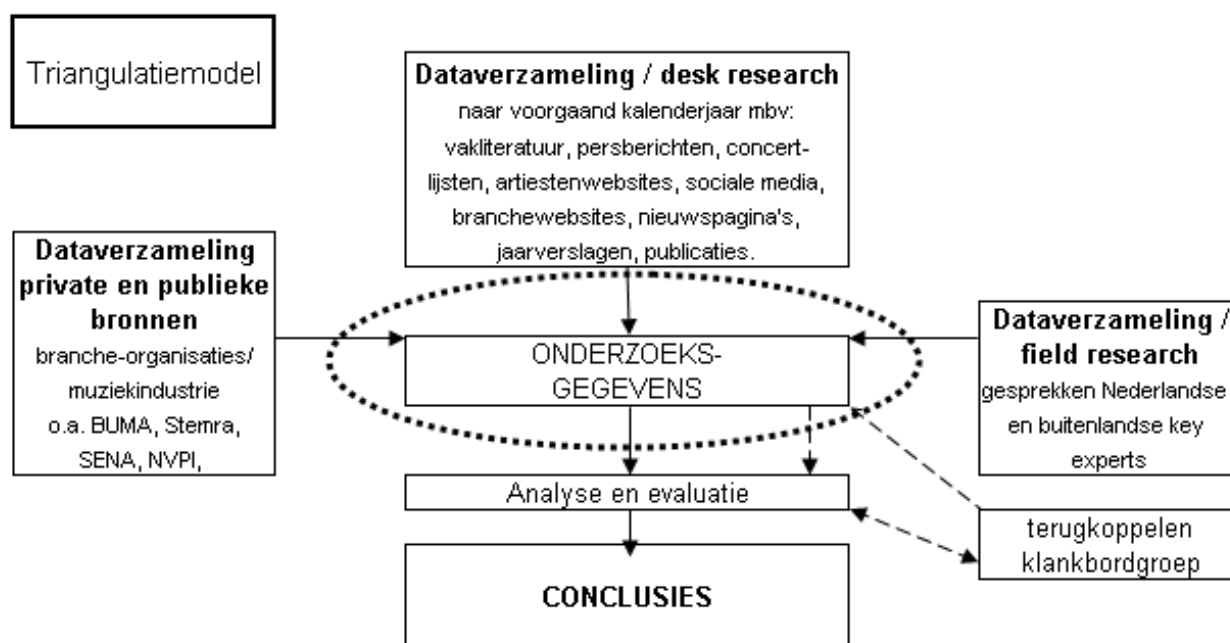
- Initiatiefnemer, organisator Groene (Glazen) StudentenBus bij Inholland 2009 – 2015, Inholland Radio.
- auteur van het eerste boek *Hitdossier* (1976) en auteur van de boeken *Basisboek Muziekmanagement* (2007) en *Radiomanagement* (2008).

1.6 Methodologie

Om inzicht te krijgen in de kennis die nodig is om de doelstelling te bereiken, moet de probleemsituatie worden geanalyseerd aan de hand van een conceptueel model. Dit model geeft:

- de grenzen van het onderzoeksmodel,
- de selectie van de variabelen,
- de relaties tussen deze segmenten.

In het conceptueel model laat de onderzoeker zien welke variabelen voor het onderzoek relevant zijn.

Tabel 5: conceptueel model

Validiteit

Voor de controleerbaarheid van het onderzoek is gebruik gemaakt van datatriangulatie en member checks:

- Data triangulatie:
Er worden meerdere databronnen gebruikt:

1. Desk research
2. Overleg met experts
3. Private en publieke bronnen:

* *Statistieken bij branche- en koepelorganisaties*

Door verschillende brancheorganisaties worden statistieken verzameld die een licht kunnen werpen op de vraag die in het beoogde onderzoek centraal staat. Daarbij gaat het voornamelijk om de NVPI (de brancheorganisatie van de Nederlandse entertainmentsector), BUMA/Stemra (de Nederlandse organisaties verantwoordelijk voor incasso en repartitie auteursrechten met betrekking tot openbare uitvoering en mechanische reproductie voor haar aangeslotenen in Nederland en internationaal) en SENA (de Nederlandse organisatie

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

verantwoordelijk voor incasso voor naburige rechten voor wat betreft de openbare uitvoering voor haar aangeslotenen in Nederland en internationaal).

** Gegevens van representatieve bedrijven in de sector*

Een andere mogelijkheid die in dit onderzoek wordt gebruikt, is gegevensverzameling direct bij de bron, de bedrijven en instellingen die de rechten bezitten op de muziek die internationaal wordt geëxploiteerd en die daarmee een direct zicht hebben op de gerealiseerde revenuen. Met behulp van deze triangulatie kan worden geverifieerd of de onderzoeksgegevens op correcte wijze zijn vastgesteld. Het moet leiden tot convergentie, de conclusies moeten in dezelfde richting wijzen.

- **Member checks**

De interpretaties en onderzoeksbevindingen worden besproken met deskundigen; vertegenwoordigers van het werkveld. Deze klankbordgroep komt niet plenair bij elkaar, maar dient de onderzoekers op verzoek van advies. Het profiel van deze groep is als volgt:

- Vertegenwoordiging van BUMA, Stemra en SENA;
- Vertegenwoordiging van muziekproducenten van opnames en geluidsdragers, (majors en independents);
- Vertegenwoordiging van auteurs en muzikuitgevers;
- Vertegenwoordiging van uitvoerend muzikanten.

2. ONDERZOEK

2.1 Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek

In onderzoeken naar het economische belang van de Nederlandse populaire muziek gaat de aandacht veelal uit naar de economische betekenis van de exploitatie op de nationale markt. Een goede 'performance' op de thuismarkt is immers van groot belang voor componisten en uitvoerend muzikanten, uitgevers van muziek en producenten en exploitanten van opnames en de muzieklabels. Echter ook een succesvolle exploitatie in het buitenland is van groot belang voor de opbouw van een gezonde, op continuïteit gestoelde muziekindustrie. Muziek die louter op de nationale markt kan worden verkocht, krijgt te maken met een exploitatieplafond. Om voldoende inkomsten te genereren voor een gezonde winstpositie en om de noodzakelijke budgetten voor nieuwe producties vrij te kunnen maken, is het voor de muziekindustrie (majors, independents) een steeds grotere noodzaak om ook in het buitenland succes te boeken.

De meest exacte cijfers hebben betrekking op rechten en royalties. Die cijfers staan vrijwel gelijk aan de gerealiseerde waarde, er hoeven nauwelijks tot geen kosten op in mindering te worden gebracht. De cijfers over de exploitatieopbrengsten van opnames en optredens in het buitenland zijn een gefundeerde schatting. De waarde die in dit onderzoek voor die onderdelen is bepaald, is gebaseerd op een groot doch niet compleet aantal informatiebronnen. Echter op basis van de ervaring van het onderzoek sinds 2004 plus het netwerk van de onderzoekers worden veel exacte data verkregen. Uit overleg met verschillende partijen blijkt wel dat men bereid is om mee te werken, de tijdfactor (het op tijd aanleveren van data), en het vertrouwen spelen hierbij een rol. We zijn daarom blij dat veel partijen bereid zijn om informatie af te staan, waardoor we gedetailleerde resultaten kunnen vastleggen.

De waarde van de popmuziekexport in dit onderzoek is gebaseerd op de gerealiseerde waarde van auteursrechten (openbaarmaking/uitvoeringsrechten en verveelvoudiging/mechanische rechten), naburige rechten (openbaarmaking en verveelvoudiging), artiesten royalties, producenten royalties, geluidsdragers (fysiek/digitaal), opnames en optredens.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Het belang van export en exploitatie

Om voldoende inkomsten te genereren voor een gezonde winstpositie en om de noodzakelijke budgetten voor nieuwe producties vrij te kunnen maken, is het voor de muziekindustrie van groot belang om ook in het buitenland succes te boeken. Het opbouwen van succes in het buitenland is voor een Nederlandse artiest, groep van steeds meer belang om te overleven. Omdat binnen de muziekindustrie de kansen minder groot zijn geworden vanwege het teruglopende volume van de muziekmarkt door fysieke verkopen en de minder grote inkomsten uit het digitale domein. Hiermee worden inkomsten uit optredens steeds belangrijker. Wanneer een Nederlandse artiest in eigen land succesvol is, wordt de grondslag voor exploitatie in het buitenland groter. Dat is echter geen wet van Meden en Perzen. Zeker binnen de dancewereld kan een Nederlandse dj zelfs makkelijker iets in het buitenland opbouwen dan in eigen land. Veel dj's zitten in Verenigde Staten met het probleem van copyrights en betalingen, dus hebben ze vaak een van tevoren gecleared muziekprogramma. Voorafgaand aan een succesvolle exploitatie in het buitenland is promotie noodzakelijk. Vooral jonge (onervaren) artiesten en groepen met nog onvoldoende brede basis (steun), hebben support nodig buiten de vaste waarde in eigen land. Door de social media verdwijnen de aloude (fysieke) grenzen en kan op basis van een goed plan veel meer waarde binnen de social media worden opgebouwd als onderdeel van het exploitatiemodel.

Inkomstenbronnen

De verkoop van singles, albums en dvd's (fysiek en digitaal) in het buitenland levert de artiest/groep artiesten royalties op. Daarnaast ontvangen de auteurs van de composities, die op de verkochte geluidsdragers zijn opgenomen, inkomsten op basis van hun auteursrecht. Wanneer de opnamen op de buitenlandse radio of televisie te horen of te zien zijn of via internet worden gestreamd, ontvangen ze eveneens vergoedingen. De verkoop van geluidsdragers en downloads in het buitenland zorgt voor een inkomstenstroom naar Nederland.

De inkomsten uit live optredens bestaan uit gages en rechten op composities die live worden vertolkt tijdens de buitenlandse optredens. Ook kunnen inkomsten worden verkregen uit de verkoop van merchandise en verkoop van ander fysiek product tijdens optredens.

Inkomstenbronnen uit het gebruik van muziek bij radio-tv-tunes, vormgevingsmuziek, en reclames vormen een steeds interessanter element.

Exportmogelijkheden

Op verschillende manieren kan een basis voor succes in het buitenland worden gelegd. Voor de popartiest/groep is optreden in zalen vaak een eerste vereiste. Het deelnemen aan sociale netwerken en platforms, zoals YouTube, Spotify, Facebook, Instagram, Twitter, Snapchat, LinkedIn, SoundCloud, Beatport, Google+, Deezer, MySpace, Last FM, etc. en soms ook het live streamen zorgt ervoor dat de artiest internationaal fans direct kan bereiken. In eerste instantie zijn de optredens (cultureel kapitaal) een enorme investering, met als doel 'werken aan bekendheid' (sociaal kapitaal), voordat er maar enigszins sprake kan zijn van terugverdienen (economisch kapitaal).

Voor de (club-)DJ is het van steeds groter belang om samenwerkingen aan te gaan die de dj zowel als de producer, (re)mixer, songwriter én artiest neerzetten. De DJ manifesteert zich via de diverse media, w.o. het laten uitzenden van podcasts die vaak wereldwijd worden beluisterd door een miljoenen publiek. Hierdoor wordt het netwerk veel groter en de kans op succes aanzienlijk uitgebreid en met als gevolg extra optredens, extra opdrachten voor (re)mixen etc. De Nederlandse dance staat al vele jaren in hoog aanzien. De slimme aanpak om door de vlagdragers van de dance-scene nieuwe talenten een kans te geven, zorgt voor een uitstekende basis van meer succes voor zowel zichzelf als voor de talenten en heeft voor de kartrekkers dan ook weer een (eigen) zakelijk belang. Onder vlagdragers verstaan we zowel dj's, hun bedrijven, organisaties zoals Buma Cultuur (Amsterdam Dance Event, Eurosonic Noorderslag, Dutch Impact etc) en andere bedrijven o.a. actief in de dance scene w.o. Beatport, Soundcloud.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Wanneer een artiest de buitenlandse markt wil betreden, dient hij zich te onderscheiden van de al aanwezige 'concurrentie'. Meestal is via de lokale media wel enige vorm van aandacht te krijgen, maar hierbij speelt de eventueel lokale concurrentie een rol.

Net als in andere creatieve industrieën is niets zeker en dient er rekening te worden gehouden met het feit dat succes beperkt en onvoorspelbaar is. En is het onderscheidend vermogen des te belangrijker.

De exportmogelijkheden van de Nederlandse populaire muziek zijn minder groot dan van grotere economieën zoals de Verenigde Staten en Groot Brittannië. Het succes van de Nederlandse dance-scene geeft aan dat er toch veel mogelijkheden zijn, mits onderscheidend.

Bij optredens in het buitenland moet niet uit het oog worden verloren dat het in sommige situaties niet gaat om het aanboren van een nieuwe markt, maar om het entertainen van Nederlanders die in het buitenland zijn. Bijvoorbeeld militairen, Nederlanders die voor langere tijd werken in het buitenland en andere expats en vakantiegasten op populaire vakantieplaatsen zoals Ibiza, Mallorca, Kreta, Cyprus, Sunny Beach, Albufeira, Novalja, Costa Brava, Sziget. Deze optredens zijn wel meegenomen in dit onderzoek, maar zijn qua sociaal en cultureel kapitaal niet van even grote betekenis voor de exportwaarde als optredens voor buitenlands publiek.

Ook het opbouwen van een goed sociaal netwerk werpt zijn vruchten af. Social media en platforms zijn grenzeloos en de fans kunnen overal zitten. De term 'internationaal' is dus steeds verder aan het vervagen, mede natuurlijk door de social media. De toegevoegde waarde van een platform als Spotify toont aan dat dit een belangrijk verdienmodel kan zijn. Optredens zijn een belangrijk bindmiddel tussen social media en het directe contact met de fan/liefhebber.

2.1.1 De meeste optredens

De in tabel 6 gepubliceerde Top 50 is gebaseerd op een lijst van 1277 optredende Nederlandse acts in het buitenland over 2017. Bij de hoogste 50 meest optredende acts dan zijn er 10 geen dance (in 2016: 10). Niet dance gelieerd in de Top 50 zijn Epica, André Rieu, My Baby, Tim van Tol, Busquitos, DirkJan Ranzijn, Ben Rodenburg (deels i.s.m. Bakermat = dance), Moksi. De Top 50 vertegenwoordigt 28% van het totaal aantal optredens in 2017. (zie tabel 3)

Qua dance:

- Tiësto op #1
- Martin Garrix, Dash Berlin, en Afrojack terug in de Top 10 met meeste optredens.

Qua pop/populair/rock:

- Epica
- André Rieu
- My Baby
- Tim van Tol
- Busquitos
- DirkJan Ranzijn
- Vengaboys
- Rapalje,
- Jaya The Cat

N.B.: dat een act/artiest hoog in deze lijst staat, betekent dat deze veel optredens had, maar niet dat deze het meeste geld heeft verdiend. De investering en kosten van een (pop)rock act is vele malen meer dan die van een dance-dj.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

n.n.b. Een regelmatig terugkerende opmerking van artiesten uit de lijst is dat er meer optredens zijn dan in de lijst staat. Let wel, het gaat hier om optredens buiten Nederland.

De Hardstyle en Hardcore muziek is een stabiele factor binnen de Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek met o.a. Yellow Claw, Headhunterz, Brennan Heart, Showtek, Angerfist, Atmozfears, Wildstylez, Psycho Punkz, Ran-D, Noisecontrollers, Dr. Peacock. Jaarlijks zijn er vaste populaire events in o.a. Duitsland, België, Zwitserland, Oostenrijk en Spanje waar veel Nederlandse hardcore- en hardstyle-artiesten optreden.

Elders in de wereld blijft het aantal hardstyle en hardcore events beperkt. Mogelijkheden zijn er o.a. in Chili (I Am Hardstyle, Creamfields), Australië (Shadows of Wonderland, Defqon.1, Creamfields, Supremacy), China, VS (Wasteland, Escape), Kroatië (Hard Island), Mexico (Wasteland).

(zie bijlage 6, 8 en 9)

2017	2016	2015	artiest	2017	2016	2015	genre
1	4	6	TIESTO	135	133	118	house-edm
2	1	4	YELLOW CLAW	130	151	123	hardstyle, trap, d&b
3	7	7	OLIVER HELDENS	124	113	118	house-edm
4	14	12	MARTIN GARRIX	123	95	102	house-edm
5	12	21	DASH BERLIN	119	107	95	house-edm
6	3	1	R3HAB	115	134	151	house-edm
7	16	18	AFROJACK	115	89	97	house-edm
8	2	16	SAM FELDT	110	138	100	house-edm
9	5	22	BASSJACKERS	103	121	94	house-edm
10	8	3	W&W	102	112	123	house-edm
11	11	10	QUINTINO	102	110	109	house-edm
12	13	9	LAIDBACK LUKE	102	103	111	house-edm
13	6	19	HARDWELL	96	116	96	house-edm
14	9	5	DON DIABLO	96	112	120	house-edm
15	17	11	HEADHUNTERZ	96	88	104	hardstyle
16	31	26	NICKY ROMERO	93	75	89	house-edm
17	24	opn	JORIS VOORN	90	83	64	house-edm
18	43	opn	BRENNAN HEART	90	70	47	hardcore, hardstyle
19	10	2	CHUCKIE	87	111	131	house-edm
20	15	14	FEDDE LE GRAND	85	92	101	house-edm
21	opn	50	EPICA	85	57	68	pop, metal
22	20	23	SUNNERY JAMES & RYAN MARCIANO	84	86	92	house-edm
23	opn		AMBUSH MC	84	40	47	house-edm
24	26	33	DETROIT SWINDLE	83	80	79	house, techno
25	opn	opn	FRANKY RIZARDO	83	63	66	house-edm

Tabel 6: Top 25 Nederlandse acts qua aantal optredens in het buitenland 2017
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.1.2 DJ Mag Top 100

Jaarlijks is de verkiezing van de belangrijkste (dance)dj een terugkerend fenomeen en een graadmeter van de populariteit van dj's (zie bijlage voor de gehele lijst). Voor veel dj's is een hoge notering in de *DJ Mag Top 100* een goede businessgarantie, dat wil zeggen: meer optredens overal in de wereld en een betere gage. Nederlandse dj's spelen in deze categorie een toonaangevende rol. Al vele jaren staan zij hoog of het allerhoogst genoteerd.

In de Top 10 van de DJ Mag Top 100 van 2017 staan maar liefst 5 Nederlandse dj's.

In totaal staan er in 2017 27 Nederlandse dj's in *DJ Mag Top 100*. (zie tabel 7)

DJ MAG TOP 100										
2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009		
1	1	3	4	40	nw	x	x	x	Martin Garrix	NL
3	4	4	3	2	1	2	1	1	Armin van Buuren	NL
4	3	2	1	1	6	24	nw	x	Hardwell	NL
5	5	5	5	4	2	3	3	2	Tiesto	NL
8	10	8	12	9	9	7	19	nw	Afrojack	NL
11	15	30	82	nw	x	x	x	x	Don Diablo	NL
13	8	12	35	nw	x	x	x	x	Oliver Heldens	NL
14	13	14	18	14	25	36	71	nw	W&W	NL
18	21	21	23	58	73	nw	x	x	R3hab	NL
20	17	15	14	10	7	8	15	nw	Dash Berlin	NL
30	32	80	86	nw	x	x	x	x	Quintino	NL
33	36	48	40	23	11	17	36	nw	Headhunterz	NL
35	34	39	nw	x	x	x	x	x	Bassjackers	NL
36	43	19	13	71	nw	x	x	x	Blasterjaxx	NL
38	19	36	31	99	nw	x	x	x	Ummet Ozcan	NL
39	50	35	34	29	26	14	21	29	Fedde Le Grand	NL
40	46	38	37	34	42	39	nw	x	Angerfist	NL
50	29	18	8	7	17	nw	x	x	Nicky Romero	NL
57	48	76	nw	x	x	x	x	x	Yellow Claw	NL
59	59	53	47	61	49	98	nw	x	Brennan Heart	NL
60	nw	x	x	x	x	x	x	x	Mike Williams	NL
61	70	26	30	74	nw	x	x	x	Dannic	NL
64	nw	x	x	x	x	x	x	x	Lucas & Steve	NL
68	89	nw	x	x	x	x	x	x	Jay Hardway	NL
75	87	nw	x	x	x	x	x	x	Sam Feldt	NL
90	99	85	91	42	22	18	9	7	Ferry Corsten	NL
94	nw	x	x	x	x	x	x	x	Julian Jordan	NL
										27

Tabel 7: DJ Mag Top 100 2017 met de Nederlandse dj's in de Top 100²

² Bron: djmag.com 2017

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.1.3 Nederlandse populair klassieke export

De populaire klassieke muziek, een genre waar Nederland in het buitenland om bekend staat, wordt al jaren vertegenwoordigd door **André Rieu** en zijn **Johann Strauss Orchestra**.

Met populair-klassiek staat André Rieu blijvend hoog genoteerd. Na zijn enorme succes in Argentinië, Australië en Nieuw-Zeeland in 2016 – waar André optrad voor een publiek van meer dan 100.000 personen – brengt zijn wereldtournee hem in 2017 behalve in Europa (44 shows), Groot Brittannië, Ierland naar Zuid Amerika, daar werden Chili en Mexico bezocht en in Noord Amerika: 12 grote shows in de Verenigde Staten.

Augustus 2017 staat André Rieu vier maal in de Movistar Arena in het Chileense Santiago (17.000 seats), in september twee maal in de Auditorio Telmex in Guadalajara (Mexico) (8.700 seats) en drie maal in het Auditorio Nacional in Mexico City (10.000 seats). In december 2017 staat hij twee maal in de Londense Wembley Arena (12.500 seats)

Daarmee treedt hij op vrijwel alle continenten op in arena's (Noord- en Zuid Amerika, Europa, Azië).

2.1.4 De Nederlandse pop rock metal export

De Nederlandse (hard)rock-punk-metalbands manifesteren zich buiten de Nederlandse grenzen over het algemeen in de relatief kleine club scene.

Binnen het pop-rock-metal segment waren er veel optredens voor o.a. Epica, My Baby, Tim van Tol, Delain, Klangstof, Charm The Fury, Paceshifters, Antillectual, No Turning Back, Gold en Canshaker Pi.

Epica trad met 20 shows op in de VS, en 3 in Canada. In Zuid Amerika optredens in Mexico, Columbia, Costa Rica. In Europa waren er optredens in o.a. Duitsland (13), Frankrijk (7), Rusland (3).

My Baby trad op in Groot Brittannië (22 shows), België, Duitsland, Zwitserland, Kroatië, Tsjechië, Servië en uiteraard Nieuw Zeeland.

Tim van Tol, de rock troubadour uit Amsterdam, is sinds 2012 een vaste waarde met veel optredens buiten de Nederlandse grens. Soms solo, soms met band treedt hij veel op. In 2017 waren dat vooral optredens in Duitsland (37), verder Frankrijk, Spanje, Zwitserland, Oostenrijk, Tsjechië, Italië, België en Denemarken.

Delain speelde in 2017 23 shows in Noord Amerika (VS en Canada), 7 shows in Zuid Amerika (Brazilië, Chili en Argentinië), twee shows in Rusland en verder optredens in Europa w.o. uitverkochte shows in Parijs, London.

De alternatieve rockers Klangstof uit Amsterdam speelden in Noord Amerika 23 shows o.a. op tijdens het Coachella festival en stonden in het voorprogramma van Flaming Lips en Miike Snow. Ook werden 18 shows in Europa gespeeld o.a. in Groot Brittannië, Frankrijk, Italië, Duitsland en Tsjechië.

Charm The Fury stonden o.a. in het voorprogramma van Slayer (AB in Brussel), Marilyn Manson (Duitsland, Italië) en 15 supportshows in Europa met Eluveitie en Amaranthe. Daarnaast stond de band op diverse Europese festivals w.o. Graspop (België), Download Festival (Spanje), Masters of Rock (Tsjechië), Sziget (Hongarije), Summerbreeze en Reload (Duitsland).

Paceshifters toerden in 2017 vooral in Groot Brittannië, met verder rocklocaties in Tsjechië, België, Duitsland, Zwitserland, en Oostenrijk.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Darkrockers Gold breiden hun live status in Europa in 2017 verder uit met optredens in Zwitserland, Oostenrijk, Duitsland, Denemarken, Noorwegen, Frankrijk, België, Finland, Rusland, Spanje Portugal.

De uit Amsterdam afkomstige slack rockers Canshaker Pi, introduceerden zichzelf in 2017 in Europa met optredens in Groot Brittannië, Frankrijk, Italië, Zwitserland, Duitsland, Oostenrijk, Hongarije, Tsjechië, Polen, en Denemarken. December 2017 speelde de band als support voor The Crips in Groot Brittannië.

Antillectual speelt al vele jaren buiten de eigen grenzen. Een citaat van de band uit februari 2017: *'some numbers: 16 days, 13 flights, 8 shows, 6 countries, 5 languages, 1000s of people at the shows, 100s of merch items sold'*

Het gaat hier om de Zuid-Amerikaanse tour in Brazilië, Argentinië, Chili, Colombia, Costa Rica en Mexico. De rest van 2017 toerde de band in Europa en trad op in Duitsland, Frankrijk, Spanje en Portugal.

Ook No Turning Back is al vele jaren een vaste speler op het Europese podium. In 2017 waren er optredens in Duitsland, Frankrijk, Italië, Zwitserland, België, Portugal, Tsjechië, Oostenrijk en Bulgarije. Tevens stonden ze op enkele belangrijke festivals, w.o. Groezrock (België) en Hellfest (Frankrijk).

2.2 Marktwerving:

Sinds vier jaar publiceerden we een overzicht van de bekendste locaties waar Nederlandse pop/rockartiesten regelmatig terugkeren.

Kijken we naar markten waar Nederlandse pop-rock artiesten, groepen regelmatig terugkeren voor optredens (buiten de dance), dan zijn een aantal landen en locaties in kaart te brengen. In tabel 8 is te zien welke zalen dat zijn. Enkele festival-locaties zijn apart vermeld.

De meest bezochte locaties over de grens zijn **Backstage**, München en **Ancienne Belgique**, Brussel.

stad	locatie	land	stad	locatie	land
POP-ROCK LOCATIES 2017			FESTIVALS 2017		
München	Backstage	DE	Dour	Dour festival	BE
Brussel	Ancienne Belgique	BE	Hasselt	Pukkelpop	BE
Vienna	B72	AT	Essen	Turock Open Air	DE
Vienna	Chelsea	AT	Wacken	Open Air	DE
Antwerpen	De roma	BE	Budapest	Sziget	HU
Antwerpen	Kavka	BE	Mallorca	Megapark	SP
Antwerpen	Trix	BE			
Roeselare	De spil	BE			
Leuven	Het depot	BE			
Ahaus	Aquahaus	DE			
Berlin	Musik & Frieden	DE			
Berlin	Privatclub	DE			
Bonn	Harmonie	DE			
Dresden	Beatpol	DE			
Düsseldorf	The tube	DE			
Hamburg	Molotow	DE			
Hamburg	Hafenklang	DE			
Köln	Luxor	DE			
Münster	Gleis 22	DE			
Osnabrück	Bastard club	DE			
Wiesbaden	Schlachthof	DE			
Leeds	Brudenell social club	GB			
Budapest	A38	HU			

Tabel 8: overzicht pop locaties 2017 NL artiesten

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bron: <http://www.backstage.info/>

Bron: <https://www.abconcerts.be/nl/>

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.2.1 Marktwerving: criteria Nederlandse muziek en muziekexportmarkt

Wanneer we de Top 50 meest optredende acts uitsplitsen naar de criteria Nederlandse muziek (tabel 9) en muziekexportmarkt (tabel 10) krijg je de volgende twee tabellen te zien:

- **Nederlandse nationaliteit van de componist/tekstdichter:**
Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Laidback Luke, Hardwell, Don Diablo, Headhunterz, Nicky Romero, Joris Voorn, Brennan Heart, Chuckie, Fedde Le Grand, Epica, Sunnery James & Ryan Marciano, Detroit Swindle, Franky Rizardo, Angerfist, My Baby, Armin van Buuren, Julian Jordan, Tim van Tol, Ferry Corsten, Young Marco, Dannic, DJ Irwan, Jay Hardway, Bakermat, San Holo, Job Jobse, Joey Daniel, Showtek, DirkJan Ranzijn, Ben Rodenburg, Moksi, Dyro, Unders, Ummet Ozcan.
- **Nederlandse nationaliteit van de uitvoerende:**
Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Laidback Luke, Hardwell, Don Diablo, Headhunterz, Nicky Romero, Joris Voorn, Brennan Heart, Chuckie, Fedde Le Grand, Epica, Sunnery James & Ryan Marciano, Ambush MC, Detroit Swindle, Franky Rizardo, André Rieu, Angerfist, My Baby, Armin van Buuren, Julian Jordan, Tim van Tol, Ferry Corsten, Young Marco, Dannic, DJ Irwan, Jay Hardway, San Holo, Job Jobse, Joey Daniel, DJ Marcelle, Showtek, Busquitos, DirkJan Ranzijn, Ben Rodenburg, Bakermat, Moksi, Dyro, Unders, Ummet Ozcan.
- **Nederland als land van vestiging van de uitgever (publisher):**
Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Laidback Luke, Hardwell, Don Diablo, Headhunterz, Nicky Romero, Joris Voorn, Brennan Heart, Chuckie, Fedde Le Grand, Epica, Sunnery James & Ryan Marciano, Detroit Swindle, Franky Rizardo, André Rieu, Angerfist, My Baby, Armin van Buuren, Julian Jordan, Tim van Tol, Ferry Corsten, Young Marco, Dannic, DJ Irwan, Jay Hardway, San Holo, Job Jobse, Joey Daniel, Showtek, Busquitos, DirkJan Ranzijn, Ben Rodenburg, Bakermat, Moksi, Dyro, Unders, Ummet Ozcan.
- **Nederland als land van vestiging van de producent van de opname (land van *signing*):**
Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Laidback Luke, Hardwell, Don Diablo, Headhunterz, Nicky Romero, Joris Voorn, Brennan Heart, Chuckie, Fedde Le Grand, Epica, Sunnery James & Ryan Marciano, Detroit Swindle, Franky Rizardo, Angerfist, My Baby, Armin van Buuren, Julian Jordan, Tim van Tol, Ferry Corsten, Young Marco, Dannic, DJ Irwan, Jay Hardway, San Holo, Job Jobse, Joey Daniel, Showtek, Ben Rodenburg, Bakermat, Moksi, Dyro, Unders, Ummet Ozcan.

*Tabel 9: Top 50 acts 2017 uitgesplitst naar de criteria voor de Nederlandse populaire muziekproduct.
(bron: perfect & more bv)*

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

- **Engelstalige markt** (Anglo-Amerikaanse markt = Verenigde Staten, Canada, Groot Brittannië, Ierland, Australië, Nieuw Zeeland):
Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Laidback Luke, Hardwell, Don Diablo, Headhunterz, Nicky Romero, Joris Voorn, Brennan Heart, Chuckie, Fedde Le Grand, Epica, Sunnery James & Ryan Marciano, Ambush MC, Detroit Swindle, Franky Rizardo, André Rieu, Angerfist, My Baby, Armin van Buuren, Julian Jordan, Ferry Corsten, Young Marco, Dannic, DJ Irwan, Jay Hardway, San Holo, Job Jobse, Joey Daniel, DJ Marcelle, Showtek, Busquitos, DirkJan Ranzijn, Ben Rodenburg, Bakermat, Moksi, Dyro, Unders, Ummet Ozcan.
- **Continentale Europese markt:**
Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Laidback Luke, Hardwell, Don Diablo, Headhunterz, Nicky Romero, Joris Voorn, Brennan Heart, Chuckie, Fedde Le Grand, Epica, Sunnery James & Ryan Marciano, Ambush MC, Detroit Swindle, Franky Rizardo, André Rieu, Angerfist, My Baby, Armin van Buuren, Julian Jordan, Tim van Tol, Ferry Corsten, Young Marco, Dannic, DJ Irwan, Jay Hardway, San Holo, Job Jobse, Joey Daniel, DJ Marcelle, Showtek, Busquitos, DirkJan Ranzijn, Ben Rodenburg, Bakermat, Moksi, Dyro, Unders, Ummet Ozcan.
- **Latijns-Amerikaanse markt:**
Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Laidback Luke, Hardwell, Don Diablo, Headhunterz, Nicky Romero, Joris Voorn, Brennan Heart, Chuckie, Fedde Le Grand, Epica, Sunnery James & Ryan Marciano, Ambush MC, Detroit Swindle, Franky Rizardo, André Rieu, Angerfist, My Baby, Armin van Buuren, Julian Jordan, Ferry Corsten, Young Marco, Dannic, Jay Hardway, Job Jobse, Joey Daniel, Showtek, Ben Rodenburg, Bakermat, Moksi.
- **De Aziatische markt:**
Tiësto, Yellow Claw, Oliver Heldens, Martin Garrix, Dash Berlin, R3hab, Afrojack, Sam Feldt, Bassjackers, W&W, Quintino, Headhunterz, Brennan Heart, Chuckie, Fedde Le Grand, Epica, Sunnery James & Ryan Marciano, Ambush MC, Detroit Swindle, Franky Rizardo, My Baby, Armin van Buuren, Julian Jordan, Ferry Corsten, Young Marco, Dannic, DJ Irwan, Jay Hardway, San Holo, Job Jobse, Joey Daniel, Showtek, Ben Rodenburg, Bakermat, Moksi, Dyro, Unders, Ummet Ozcan.
- **De Afrikaanse markt:**
Martin Garrix, R3hab, Quintino, Brennan Heart, Chuckie, Detroit Swindle, Armin van Buuren, Young Marco, DJ Irwan, Unders.

*Tabel 10: Top 50 acts 2017 uitgesplitst naar muziekexportmarkt
(bron: perfect & more bv)*

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.3 BUMA/Stemra*

Met een totaal van € 17.550.000 is de 2017 incasso van Buma/Stemra uit het buitenland, voor alleen NL rechthebbenden, ruim lager uitgekomen ten opzichte van 2016. De daling betreft een kleine 11%. Sterke daling Mechanisch Recht, meer inkomsten in 2017 voor buitenlandse rechthebbenden van Buma/Stemra, negatieve valutaverschillen en minder successen NL repertoire zijn de oorzaak van deze daling ten opzichte van 2016.

- Buma BTL (performing rights) was in 2017 ruim 5% lager voornamelijk door een sterke daling vanuit Frankrijk en minder succes NL repertoire in de volle breedte. Bij de Stemra BTL inkomsten 2017 is de langverwachte daling nu duidelijk zichtbaar. In 2017 is ruim 26% minder ontvangen t.o.v. 2016. In 2016 was er tegen de trend in nog een plus te noteren waardoor de 2017 daling groter is dan de algemene trend in mechanisch recht van een jaarlijkse daling van -5% tot 10%.

- De BTL-incasso 2017 heeft in vergelijking met 2016 de volgende bijzonderheden v.w.b. landen en regio's: De landen top 5 is niet gewijzigd, wel hebben België (3^e plek in 2017) en Frankrijk (4^e) van plaats gewisseld. Duitsland, Groot Brittannië, België, Frankrijk en USA blijven de belangrijkste landen voor Nederlandse muziek met Duitsland als onbetwist het land is met de hoogste opbrengsten Nederlands repertoire met ruim 16% van het totaal, ondanks de daling van -11% t.o.v. 2016. Sterkste stijgers in 2017 t.o.v. 2016 zijn Australië/Nieuw-Zeeland (+6,5%), Scandinavië/Baltics (+11% door Online opbrengsten) en Canada (+5%). Minder ontvangsten naast Duitsland ook vanuit België (-11%), Frankrijk (-17%), Japan (-24%), Brazilië (-30%) en Spanje (-45%). Voor Spanje was aan de orde dat er in 2016 veel extra opbrengsten waren i.v.m. nabetalingen oude periodes.

- Per regio geen wijzigingen v.w.b. volgorde en verhoudingen. West- en Zuid-Europa (69,%) blijft veruit de belangrijkste regio gevolgd door USA/Canada (9,5%) en Azië/Australië (7,7%).

Succesvol voor wat betreft buitenland exploitatie in 2017 zijn ook de Nederlandse acts en componisten zoals Afrojack, Giorgio Tuinfort, Martin Garrix. Daarnaast opvallende resultaten voor vormgevingsmuziek (tunes, jingles en RTV achtergrondmuziek) en muziek in commercials. De klassiekers André Rieu en Robbie van Leeuwen (Venus) handhaven zich en de 2014 release "Waves" (Mr. Probz) begint ook tekenen van een klassieker te vertonen met goede opbrengsten in 2017.

Naast "Waves" (Mr. Probz) zorgde: "Reality" (Lost Frequencies/Felix de Laet) door het aandeel van Janieck Devy en Radboud Miedema voor goede resultaten. De hit "Animals" van Martin Garrix, "Firestone" (Kygo/Martijn Konijnenburg), "Policeman" (Eva Simons/Sidney Samson), "Catch & Release" (Matt Simons) zijn blijvertjes t.o.v. 2016. Als nieuwkomer kan "Summer Madness" (J. Soul Brothers & Afrojack) gezien worden. By far voert "Venus" (Shocking Blue/Robbie van Leeuwen) het lijstje "all time favorites" aan, gevolgd door "Schatje mag ik je foto"/"Schatzi, schenk mir dein Foto" (Gebroeders Ko), "Radar Love" (Golden Earring), "Symphony Nr 1" (Johan de Meij), "You" (Ten Sharp) en "In 't kleine café aan de haven" (Pierre Kartner).

*Bron: Buma/Stemra

N.B. Voor de goede orde, de Buitenland cijfers wijken af van het gene in het B/S jaarverslag 2017 vermeld. T.b.v. dit exportonderzoek is (net als voorgaande jaren) een correctie op de cijfers toegepast i.v.m. buitenlandse B/S aangesloten

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Foreign income 2017	BUMA		STEMRA		TOTAL	
TOTAL	€ 13.929.307		€ 3.620.693		€ 17.550.000	
	79,37%		20,63%		100,00%	
Per Country	BUMA	in %	STEMRA	in %	TOTAL	in %
Duitsland	€ 2.177.119	15,63%	€ 692.797	19,13%	€ 2.869.916	16,35%
Great Britain	€ 2.132.662	15,31%	€ 488.966	13,50%	€ 2.621.628	14,94%
Belgie	€ 1.746.546	12,54%	€ 515.029	14,22%	€ 2.261.575	12,89%
Frankrijk	€ 1.321.997	9,49%	€ 744.917	20,57%	€ 2.066.914	11,78%
USA	€ 1.388.876	9,97%	€ 20.336	0,56%	€ 1.409.212	8,03%
Italie	€ 734.544	5,27%	€ 94.971	2,62%	€ 829.515	4,73%
Japan	€ 489.712	3,52%	€ 150.218	4,15%	€ 639.930	3,65%
Australie	€ 417.054	2,99%	€ 146.274	4,04%	€ 563.328	3,21%
Zwitserland	€ 397.461	2,85%	€ 99.845	2,76%	€ 497.307	2,83%
Zweden	€ 389.939	2,80%	€ 83.427	2,30%	€ 473.366	2,70%
Oostenrijk	€ 335.271	2,41%	€ 73.766	2,04%	€ 409.038	2,33%
Scandinavie + Baltics	€ 225.175	1,62%	€ 178.236	4,92%	€ 403.411	2,30%
Spain	€ 302.648	2,17%	€ 33.550	0,93%	€ 336.199	1,92%
Canada	€ 216.532	1,55%	€ 50.607	1,40%	€ 267.139	1,52%
Polen	€ 168.380	1,21%	€ 49.259	1,36%	€ 217.639	1,24%
Denmark	€ 209.794	1,51%	€ 7.175	0,20%	€ 216.969	1,24%
Brazilië	€ 150.978	1,08%	€ 5.064	0,14%	€ 156.042	0,89%
Ierland	€ 121.294	0,87%	€ 0	0,00%	€ 121.294	0,69%
Roemenie	€ 113.164	0,81%	€ 0	0,00%	€ 113.164	0,64%
Argentinië	€ 88.990	0,64%	€ 4.648	0,13%	€ 93.638	0,53%
Portugal	€ 68.455	0,49%	€ 20.577	0,57%	€ 89.032	0,51%
Israel	€ 80.774	0,58%	€ 7.375	0,20%	€ 88.150	0,50%
Tsjechië	€ 55.641	0,40%	€ 22.793	0,63%	€ 78.434	0,45%
Finland	€ 67.131	0,48%	€ 4.636	0,13%	€ 71.766	0,41%
Rusland	€ 70.973	0,51%	€ 0	0,00%	€ 70.973	0,40%
Various Countries	€ 458.196	3,29%	€ 126.225	3,49%	€ 584.421	3,33%
TOTAL	€ 13.929.307	100,00%	€ 3.620.693	100,00%	€ 17.550.000	100,00%

Tabel 11: Landenaandeel 2016 op basis van de BUMA/Stemra-cijfers³

³ Tabellen van BUMA/Stemra

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Foreign Income 2017	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Per country	in %	in %	in %	in %	in %	in %	in %	in %
GERMANY	16,4%	16,4%	17,8%	19,14%	17,0%	17,15%	17,3%	17,8%
UNITED KINGDOM	14,9%	14,4%	13,7%	12,82%	9,5%	14,11%	13,6%	11,6%
BELGIUM	12,9%	12,9%	12,9%	12,85%	17,8%	14,06%	16,4%	14,5%
FRANCE	11,8%	12,8%	13,5%	12,16%	13,2%	9,72%	11,4%	10,5%
USA	8,0%	7,7%	9,7%	7,37%	5,8%	7,18%	6,1%	5,1%
ITALY	4,7%	4,5%	4,6%	4,42%	4,4%	3,43%	2,8%	4,0%
JAPAN	3,7%	4,3%	2,6%	2,84%	2,7%	4,39%	3,4%	3,6%
AUSTRALIA & NZ	3,2%	2,7%	2,8%	3,67%	2,8%	4,18%	3,8%	4,1%
SWITZERLAND	2,8%	3,0%	3,2%	3,42%	3,0%	3,43%	2,8%	3,1%
SWEDEN	2,7%	2,7%	2,4%	3,33%	2,4%	1,20%	1,5%	1,5%
AUSTRIA	2,3%	2,1%	1,9%	2,19%	2,1%	2,45%	2,4%	2,5%
SCANDINAVIA/BALTIC STATES	2,3%	1,8%	1,4%	1,65%	1,0%	0,82%	1,1%	1,1%
SPAIN	1,9%	3,1%	0,8%	1,04%	3,6%	2,28%	2,0%	4,3%
CANADA	1,5%	1,3%	1,3%	1,49%	1,4%	1,71%	1,3%	1,0%
POLAND	1,2%	1,1%	2,1%	1,77%	3,9%	4,12%	2,7%	4,2%
DENMARK	1,2%	1,1%	1,2%	1,55%	1,4%	1,55%	1,7%	1,3%
BRASIL	0,9%	1,1%	1,1%	1,70%	0,9%	1,17%	0,7%	
IRELAND, REPUBLIC OF	0,7%		0,3%	0,47%	0,6%		0,5%	0,6%
ROMANIA	0,6%	0,4%	1,0%	0,53%	0,4%	0,57%	1,0%	
ARGENTINA	0,5%	0,5%						
PORTUGAL	0,5%	0,5%	0,5%	0,41%	0,4%	0,43%		
CZECH REPUBLIC	0,5%	0,5%						
ISRAEL	0,5%	0,4%	0,5%	0,42%				
FINLAND	0,4%	0,7%	0,7%	0,61%	0,6%	0,64%	0,7%	0,8%
RUSSIA	0,4%							
NORWAY		0,4%						
HUNGARY		0,4%	0,6%	0,41%	0,5%	0,52%	1,0%	0,5%
SOUTH AFRICA			0,3%					
MEXICO			0,3%					
VARIOUS	3,3%	3,2%	2,8%	3,06%	2,5%	3,24%	3,0%	4,5%

Per region	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
	in %	in %	in %	in %	in %	in %	in %	in %
WEST&SOUTH EUROPE	69,1%	69,8%	69,3%	69,0%	71,4%	67,4%	69,7%	69,5%
USA/CANADA	9,6%	9,0%	11,0%	8,9%	7,2%	8,9%	7,4%	6,0%
ASIA/AUSTRALIA	7,7%	7,7%	6,1%	7,1%	6,5%	9,2%	7,6%	8,0%
SCANDINAVIA/BALTIC STATES	7,1%	6,8%	6,0%	7,7%	6,1%	5,0%	5,9%	5,7%
EASTERN EUROPE	3,8%	3,6%	4,8%	4,2%	6,8%	6,2%	5,8%	6,9%
SOUTH&MID AMERICA/CARIBBEAN	2,1%	2,4%	1,9%	2,5%	1,6%	2,2%	1,4%	1,6%
AFRICA & MIDDLE EAST	0,7%	0,6%	0,8%	0,6%	0,4%	0,9%	1,1%	0,9%

Tabel 12: Landen en regio aandeel 2017 op basis van de BUMA/Stemra-cijfers⁴

⁴ Tabellen van BUMA/Stemra

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

2.4: Meest bezochte landen

In het overzicht van tabel 13 vergelijken we de Top 50 *meest optredende artiesten per land* van 2017 met de afgelopen jaren.

We hebben de best bezochte landen op een rijtje gezet en vergeleken met 2016 en ervoor.

Bekijken we de Top 50 van de artiesten met de meeste optredens dan is de Top 3 van landen met de meeste optredens in 2016: #1 Verenigde Staten, #2 Spanje, #3 Duitsland, gevolgd door Groot Brittannië, sterk in opkomst is nieuwkomer China, Frankrijk, België, Canada, Zwitserland. Landen in opkomst zijn Kroatië (HR), Japan (JP), Indonesië (ID).

Het aantal optredens van de Top 50 *meest optredende acts* is 28% van het totaal aantal optredens (4.335 van de 15.480*). (*zie ook tabel 3 hieronder)

jaar	VS	SP	DE	GB	CN	FR	BE	CA	CH	IT	AU	HR	MX	JP	AT	BR	ID	GR	IE	PT	TH	PL
2017	1118	422	343	327	256	150	135	105	101	88	77	71	68	66	65	53	58	43	36	46	41	33
2016	1345	292	499	322	96	147	122	150	89	96	77	66	63	61	82	53	50	45	42	33	33	26
2015	1500	305	364	298	60	139	135	200	92	138	89	39	72	48	66	83	40	82	40	43	30	34
2014	1582	365	379	352	56	186	203	261	105	123	143	48	96	22	77	78	36	44		45		
2013	1350	388	417	330	30	219	229	254	122	124	125		110		80	55	40					
2012	1494	331	441	253		198	197	164	89	124	113		55		79	110						

Tabel 13: totaal optredens top 50 2017 artiesten in de diverse landen vgl. met 2016, 2015, 2014, 2013 en 2012
(bron: perfect & more bv)

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Alle optredens totaal	15.480	15.457	14.689	15.484	14.010	12.444	10.842	8.395	5.533
Top 50 optredens totaal	4.335	4.411	4.602	4.985	4.750	3.744	3.149	2.429	1.527
% van het totaal t.o.v. Top 50	28,00%	28,53%	31,32%	32,19%	33,90%	30,10%	29,00%	28,90%	27,60%

Tabel 3: Totaal optredens vrgl met Top 50 meeste optreden 2017
(bron: perfect & more bv)

Legenda bij tabel 13	
AU Australië	HR Kroatië
AT Oostenrijk	ID Indonesië
BE België	IE Ierland
BR Brazilië	IT Italië
CA Canada	JP Japan
CH Zwitserland	MX Mexico
CN China	PL Polen
DE Duitsland	PT Portugal
FR Frankrijk	SP Spanje
GB Groot Brittannië	TH Thailand
GR Griekenland	VS Verenigde Staten

Tabel 14: legenda

3. ONDERZOEKSRESULTAAT EN CONCLUSIES

3.1 Meetinstrument

Op basis van het TNORapport over 2004 in combinatie met de opinies van de opdrachtgever Buma Cultuur, van Nederlandse deskundigen en de methoden uit Zweden en Groot Brittannië uit 2004 is de volgende definitie als uitgangspunt voor onderzoek naar de export van Nederlandse populaire muziek geformuleerd en gebruikt voor de onderzoeken door Perfect & More bv (Kroeske/Fictoor) vanaf 2005.

De Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek wordt op jaarlijkse basis gemeten aan de hand van de waarde die wordt gecreëerd door het gebruik van Nederlands muziekauteursrecht, muziekopnamen van Nederlandse artiesten en het verzorgen van optredens door Nederlandse muzikanten in het buitenland en direct daaraan gerelateerde activiteiten.

Definitie meetinstrument exportwaarde

Er wordt ieder onderzoeksjaar van drie hoofdsegmenten van waarde creatie uitgegaan: Rechten, Opnamen (goederen) en Optredens (muziekdiensten). Andere soorten inkomsten die op één of andere manier wel aan de muziekindustrie zijn gerelateerd, maar niet direct samenhangen met het gebruik en de exploitatie van muziekrechten, muziekopnamen en/of muziekuitvoeringen worden in dit onderzoek niet tot de muziekexport gerekend.

1. Rechten: auteursrechten (uitvoeringsrechten en mechanische rechten) en naburige rechten en inkomsten van royalties.
2. Opnamen/Goederen: geluidsdragers (fysiek en digitaal), merchandise, bladmuziek.
3. Optredens: muziekdiensten

Segmenten van waardecreatie in muziekexport

Hieronder worden elk van de drie hoofdsegmenten uit het figuur hierboven nader toegelicht.

Rechten:

Bij rechten en royalties gaat het primair om het openbaar maken en verveelvoudigen van muziekwerken op de buitenlandse markt. De volgende onderdelen zijn te onderscheiden:

- a. Inkomsten uit het buitenland voor Nederlandse componisten, tekstdichters en uitgevers op basis van openbare uitvoeringsrechten. Deze gelden worden door collectieve rechtenorganisaties in het buitenland geïnd en doorgegeven aan BUMA. Zij zorgt voor de uitkering aan de rechthebbenden.
- b. Inkomsten uit het buitenland op basis van mechanische rechten voor Nederlandse componisten, tekstdichters en uitgevers. Deze gelden worden door de zusterorganisaties van Stemra geïncasseerd en aan haar doorgegeven. Stemra zorgt voor de uitkering aan de rechthebbenden.
- c. Inkomsten in verband met naburige rechten voor zover ze betrekking hebben op de openbare uitvoering van werken. Deze gelden komen toe aan personen en instanties die een erkend recht hebben op de uitvoering van een werk: uitvoerende artiesten en producenten.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Deze gelden worden geïnd door zusterorganisaties van SENA. Zij zorgt voor de uitkering aan de rechthebbenden.

- d. De gelden die bestemd zijn voor de producenten van opnamen (muziekmaatschappijen) worden geïnd door de exploitant van de opname in het betreffende land en doorgaans direct doorgegeven aan de Nederlandse rechthebbende producent. Daar is geen collectieve organisatie bij betrokken.

Het onderdeel rechten is betrouwbaar en nauwkeurig in kaart te brengen door de medewerking met BUMA, Stemra en SENA.

Opnamen:

Door het toenemende belang van elektronische netwerken voor promotie en exploitatie van informatie (over nationale grenzen heen) wordt het steeds moeilijker om de exportwaarde van 'dragerloze opnamen' op de geijkte manieren vast te stellen.

Muziek wordt digitaal verkocht en gestreamd. De fysieke distributie van muziek wordt minder belangrijk. Daarmee wordt de medewerking van de 'digitale muziekindustrie' belangrijk. Downloads vallen in 2006 nog buiten het onderzoek, maar zijn sinds 2007 meegenomen omdat ze steeds meer een substantiële plaats innemen binnen de waardecreatie. Dragerloze tracks en clips vallen onder het segment *opnamen*.

Onder de noemer 'opnamen' valt dus de export van fysieke en digitale goederen die hun waarde ontleen aan de direct en indirecte associatie met Nederlandse muziek of muzikanten te weten:

- a. Geluidsdragers met Nederlandse muziek en dragerloze Nederlandse muziek die wordt geëxporteerd en waarover de rechten in Nederland zijn afgedragen bij de productie. Inkomsten uit in Nederland geperste en in het buitenland verkochte geluidsdragers met Nederlandse populaire muziek betreft cd's, vinyl, dvd's.
- b. Bladmuziek. Inkomsten uit in Nederland uitgegeven en gedrukte, en in het buitenland verkochte bladmuziek met Nederlandse populaire muziek (dit speelt een erg kleine rol).
- c. Merchandise. Inkomsten uit verkoop in het buitenland van merchandise van Nederlandse acts.

Verkopen (a) kunnen redelijk nauwkeurig gevolgd worden. Voor (b) en (c) is meer medewerking vereist van het werkveld. We kunnen hier slechts van een gefundeerde schatting spreken.

Optredens:

Inkomsten op basis van gages en uitkoopsommen die Nederlandse artiesten ontvangen wanneer ze in het buitenland optredens verzorgen. Auteursrechten die hierbij in het geding zijn, worden afgedragen bij de uitvoeringsrechten (openbaarmaking). Geldstromen lopen van de buitenlandse podia en promotors via agenten, boekingskantoren en managers.

De inkomstenstroom is een gefundeerde schatting. Om de exacte inkomsten voor optredens te vragen, voelt alsof je naar iemands pincode vraagt. Door de relatie die door de jaren heen is/wordt opgebouwd met betrokkenen (management) is het mogelijk om door een geheimhoudingsverklaring toch gegevens te ontvangen. De gegevens worden dan in het totaal verwerkt en zijn niet individueel zichtbaar. Het zou ideaal zijn indien van alle optredens de inkomsten concreet bekend zouden zijn, waardoor het onderzoek een nog betere waarde krijgt.

De verdeling in het onderzoeksresultaat komt daarmee op de segmenten: rechten, opnamen en optredens.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

3.2 Exportwaarde van de Nederlandse populaire muziek

Deze paragraaf bevat de gefundeerde schatting van de exportwaarde van Nederlandse populaire muziek voor het peiljaar 2017.

Het gaat om de concentratie op de waarde die in het buitenland gerealiseerd wordt met de Nederlandse muziek (in hoofdzaak Nederlands intellectueel eigendom (IE), evenals opnamen en optredens van Nederlandse artiesten).

De belangrijkste informatiebronnen die hiervoor gebruikt zijn, komen van de instanties die over deze gegevens beschikken (zie paragraaf 1.6)

De exportwaarde van de Nederlandse Populaire Muziek is in 2017 heel licht gestegen met 0,26% in vergelijking met 2016.

De totale toegevoegde waarde (rechten, opnamen en optredens) die in 2017 is gerealiseerd met de export van Nederlandse populaire muziek bedraagt € 201,377 miljoen (tabel 15). 75,6 Procent daarvan komt voor rekening van de dancemuziek (optredens en opnamen). In geld is dit € 152,3 miljoen. Het is voor het eerst dat de 200 miljoen euro grens is gepasseerd.

Van de Nederlandse muziekexport is 11 procent afkomstig uit auteursrecht en naburige rechten (bijna € 22,5 miljoen).

Vergelijken we deze bedragen met het voorgaande jaar (tabel 15, 16, 17, 18, 19, 20) dan zien we een daling op de onderdelen Rechten en Opnamen. Het enige stijgende onderdeel is Optredens Dance.

Het aantal optredens stabiliseert, maar de waarde stijgt wel.

Rechten	2017	%
Buma	13.929.307	6,91%
Stemra	3.620.693	1,80%
Sena	4.948.940	2,46%
Subtotaal	22.498.940	11,17%
Opnamen	2017	
Dance labels	8.650.000	4,30%
Majors	1.060.000	0,53%
Indies	2.014.500	1,00%
Buit. signings	710.000	0,35%
Subtotaal	12.434.500	6,18%
Optredens	2017	
Dance/EDM	143.707.300	71,36%
Overig	22.736.700	11,29%
Subtotaal	166.444.000	82,65%
Totaal	201.377.440	100%
	plus 0,26 % t.o.v. 2016	

2016	%		2015	%
14.78	7,53%		15.35	8,38%
4.93	2,51%		4.42	2,41%
5.75	2,93%		4.28	2,33%
25.46	12,97%		24.05	13,12%
2016			2015	
9.15	4,66%		8.22	4,48%
1.08	0,55%		1.12	0,61%
2.65	1,35%		2.21	1,21%
0.85	0,43%		0.91	0,50%
13.73	6,99%		12.46	6,80%
2016			2015	
134.695	68,64%		126.36	68,95%
22.361	11,40%		20.39	11,13%
157.056	80,04%		146.75	80,08%
196.246	100%		183.26	100%
plus 7 % t.o.v. 2015			min 1 % t.o.v. 2014	

Tabel 15: Exportwaarde van de Nederlandse Populaire Muziek 2017 + vergelijking met 2016 en 2015
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Exportwaarde over de jaren van het onderzoek sinds 2004

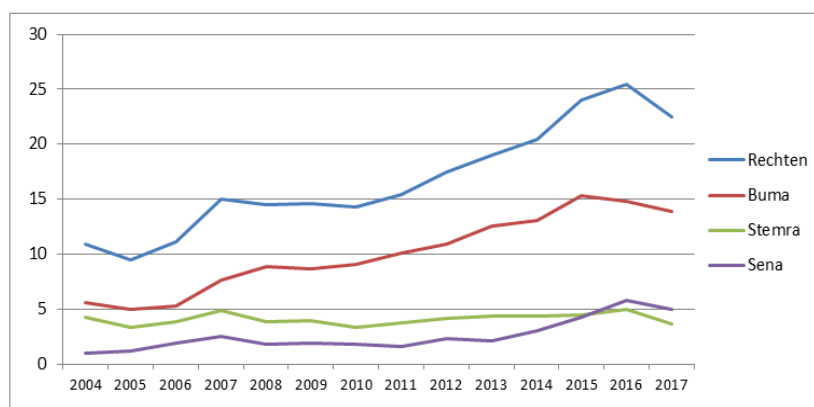
Exportwaarde	
2004	31,6
2005	32,5
2006	35,9
2007	43,5
2008	50,2
2009	64,9
2010	81,44
2011	100,14
2012	130,95
2013	158,8
2014	186,6
2015	183,26
2016	196,246
2017	201,377

Tabel 16: Overzicht exportcijfers over de jaren vanaf de start van het onderzoek
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde over de jaren van onderzoek per segment aangegeven in tabel 17, 18, 19, 20 RECHTEN

	Rechten	Buma	Stemra	Sena
2004	10,9	5,6	4,3	1
2005	9,5	5	3,3	1,2
2006	11,1	5,3	3,9	1,9
2007	15	7,6	4,9	2,5
2008	14,5	8,9	3,8	1,8
2009	14,6	8,7	4	1,9
2010	14,26	9,12	3,29	1,85
2011	15,42	10,1	3,73	1,59
2012	17,47	10,92	4,19	2,36
2013	19,04	12,55	4,41	2,08
2014	20,49	13,06	4,41	3,02
2015	24,05	15,35	4,42	4,28
2016	25,46	14,78	4,93	5,75
2017	22,498	13,93	3,62	4,95

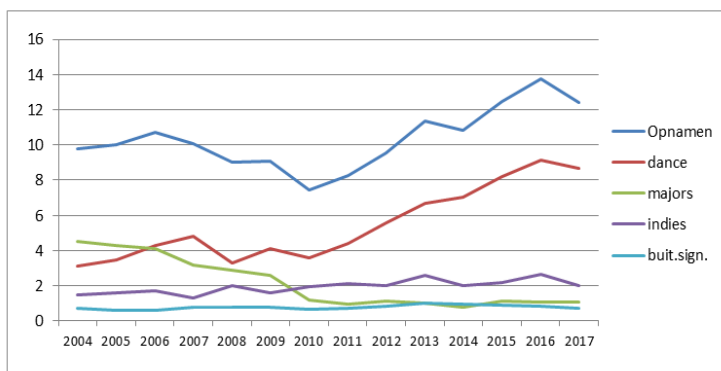
Tabel 17: Rechten
(bron: perfect & more bv)

Zowel BUMA (openbaar uitvoeringsrecht) als Stemra (verveelvoudiging; mechanisch reproductie-recht) als SENA (naburige rechten; openbare uitvoering) laten een daling zien.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Exportwaarde over de jaren van onderzoek per segment aangegeven in tabel 17, 18, 19, 20
OPNAMEN

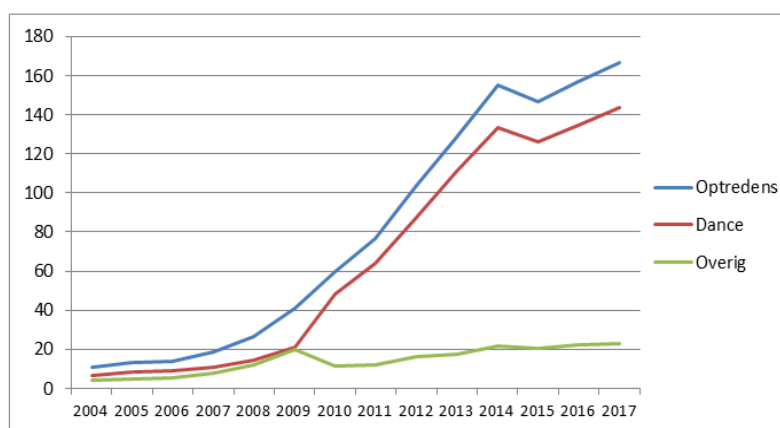
	Opnamen	dance	majors	indies	buit.sign.
2004	9,8	3,1	4,5	1,5	0,7
2005	10	3,5	4,3	1,6	0,6
2006	10,7	4,3	4,1	1,7	0,6
2007	8,21	4,8	3,2	1,3	0,8
2008	9	3,3	2,9	2	0,8
2009	9,1	4,1	2,6	1,6	0,8
2010	7,45	3,61	1,19	1,96	0,69
2011	8,24	4,39	0,95	2,15	0,75
2012	9,55	5,56	1,15	1,99	0,85
2013	11,34	6,67	1,04	2,61	1,02
2014	10,83	7,02	0,81	2,04	0,96
2015	12,46	8,22	1,12	2,21	0,91
2016	13,73	9,15	1,08	2,65	0,85
2017	12,43	8,65	1,06	2,01	0,71

Tabel 18: Opnamen
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde over de jaren van onderzoek per segment aangegeven in tabel 17, 18, 19, 20
OPTREDENS

	Optredens	Dance	Overig
2004	10,9	6,9	4
2005	13	8,2	4,8
2006	14,1	8,9	5,2
2007	18,4	10,8	7,6
2008	26,8	14,5	12,3
2009	41,2	21,4	19,8
2010	59,73	48,54	11,19
2011	76,48	64,13	12,35
2012	103,84	87,56	16,28
2013	128,42	110,79	17,63
2014	155,28	133,33	21,95
2015	146,75	126,36	20,39
2016	157,05	134,69	22,36
2017	166,44	143,7	22,74

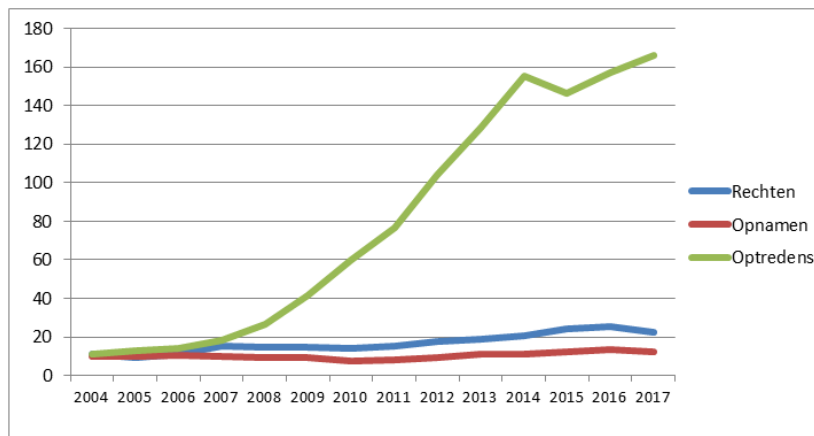

Tabel 19: Optredens
(bron: perfect & more bv)

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Exportwaarde over de jaren van onderzoek per segment aangegeven in tabel 17, 18, 19, 20
RECHTEN, OPNAMEN, OPTREDENS

	Rechten	Opnamen	Optredens
2004	10,9	9,8	10,9
2005	9,5	10	13
2006	11,1	10,7	14,1
2007	15	10,1	18,4
2008	14,5	9	26,8
2009	14,6	9,1	41,2
2010	14,26	7,45	59,73
2011	15,42	8,24	76,48
2012	17,47	9,55	103,84
2013	19,04	11,34	128,42
2014	20,49	10,83	155,28
2015	24,05	12,46	146,75
2016	25,46	13,73	157,05
2017	22,49	12,43	166,44

Tabel 20: De drie segmenten van waardecreatie
(bron: perfect & more bv)

In bovenstaand overzicht is te zien dat het onderdeel **Optredens** een erg groot aandeel heeft.

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

3.3 Nawoord

Het op jaarlijkse basis onderzoeken van de resultaten van de Exportwaarde van de Nederlandse Populaire Muziek maakt duidelijk dat de investeringen die worden gepleegd door de vele betrokkenen (zoals de overheid, bedrijven als Buma Cultuur, de Nederlandse muziekindustrie, artiesten, management, componisten/tekstdschrijvers, producers) voordeel opleveren.

Dat is een stimulans om verder te bouwen aan nog meer en betere resultaten. Het is van groot belang dat investeringen van blijvende aard zijn. Als klein land weet Nederland zich op het gebied van Dance nadrukkelijk te manifesteren, de andere muziek (pop, rock e.d.) heeft niet/minder die flexibele ruimte als dance.

Succesvolle buitenlandexploitatie kan bijdragen aan een economisch meer gezonde muziekbranche en voor een bloeiende muziekcultuur. Immers, wanneer de muziekbranche in staat is investeringen te doen in nieuwe producties, mede op basis van buitenlandinkomsten, betekent dat tegelijkertijd meer kansen voor Nederlandse auteurs en uitvoerend muzikanten, een groter aantal releases en groei in het live-circuit. Doordat de inkomsten uit fysiek en digitaal vanuit de Nederlandse markt bekeken marginaal zijn geworden (drastische daling verkoop van fysiek product en minimale vergoedingen uit digitaal voor de artiest, auteur) is het van belang dat de Nederlandse artiest ruimte krijgt om het live-model beter te ontwikkelen en om de concurrentie positie te beoordelen, bepalen. Door het buitenlandse succes van artiesten zoals bij dance en in beperktere mate bij pop-metal-punk-rock krijgen steeds meer Nederlandse artiesten kans om zich te profileren en daarmee meer kans op succes. Voor pop-rock heeft deze investering zowel in materiaal, als tijd, meer ruimte nodig om een (bepaalde) mate van succes te ervaren.

Vooraf Nederlandse club DJ's hebben aangetoond dat er een uitstekend verdienmodel is. Van jongs af aan oefenen met een eigen dj-set. Ervaring opdoen eerst in kleine kring. Het adopteren van de social media als promotiepodium, views (YouTube) en airplay (o.a. podcasts, eigen radioshow's) creëren via de bekende netwerken voor extra exposure. En een eigen sound en stijl creëren. Geld verdienen met optredens vanuit een club en mede door het social media netwerk de populariteit uitbouwen tot ongekennde hoogte. Het digitale domein is een steeds belangrijker en onmisbaar element geworden in het promotie- en verdienmodel. Kleine clubs om op te treden worden grotere, de grotere clubs worden festivals en soms zelfs eigen evenementen. Nederland wordt Europa, Europa wordt de wereld, internationaal bestaat dan ook niet meer. Optredens zijn belangrijker dan albums en singles uitbrengen, maar releases horen er wel bij, vaak als pure promotie. Streaming platforms spelen daarbij ook een goede rol. De huidige club-dj is de nieuwe rock ster. En dat begint al erg vroeg, veel dj-talenten zijn jong en kunnen in korte tijd het grote podium bestormen vaak gesteund door een ervaren dj die de juiste support geeft.

Als side-note dient opgemerkt te worden dat een snelle carrière ook nadelen oplevert en dat gezondheid, conditie en ontwikkeling van het talent voldoende aandacht verdient, goede management is belangrijk, sociale begeleiding en daarmee te werken aan een meer duurzame carrière.

Met het betreden van de buitenlandse markt met optredens (cultureel kapitaal) wordt niet alleen het economisch kapitaal verhoogd, maar tevens het sociale kapitaal (relaties, netwerken, status, levensstijl).

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

LITERATUUR en andere bronnen

- Boel, J. & Steenkiste, M. van, (2007), *De terugkeer van de Vikingen: hoe Denemarken zijn popmuziek aan de wereld verkocht*. Belgisch artikel over Music Export Denmark (MXD) <http://www.goddeau.com/content/view/4137>.
- Bourdieu, P., (1993) *The field of cultural production*, Columbia University Press, Cambridge, Polity press.
- Buma Cultuur jaarverslag (2017).
- BUMA/Stemra jaarverslag (2017).
- djmag.com/top100djs/ (2017).
- Elberse, Anita (2013) *Blockbusters*. Uitgever Henry Holt & co.
- Export Music Sweden (2007) *Export performance of the Swedish music industry 2006*. Export performance of the Swedish music industry is beschikbaar van 2001 tot 2006 <http://www.exms.com/export/Swedish%2520Music%2520export%25202006.pdf>.
- Forss, K. en Podolievá, K., (2002). *The export of Swedish Music Industry 2001*. A report from Export Music Sweden. Andante Consultants.
- Hoekman, G.J., (2010) *Over de grens, het internationale succes van Nederlandse popmuziek*, uitgeverij Thomas Rap.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2007) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2005 en 2006* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2008) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2007* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2009) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2008* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2010) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2009* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2011) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2010* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2012) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2011* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2013) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2012* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2014) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2013* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2015) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2014* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2016) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2015* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Kroeske, S. & Fictoor, J., (2017) *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2016* (in opdracht van Buma Cultuur). Hilversum: Perfect & More bv.
- Nevels, Godfried, (2017) *Dutch in the USA, Nederlandse muzikanten in Amerika*. Uitgeverij Aspect
- Nvpi.nl (2017).
- Pels, D., (1992) *Pierre Bourdieu, Opstellen over smaak, habitus en het veldbegrip*, (Essays on taste, habitus and the field concept), 2^e druk, Amsterdam, Van Gennep.
- Rutten, Paul & Hoogendoorn, Joost (2006). *Exportwaarde van Nederlandse Populaire Muziek 2004* (in opdracht van Buma Cultuur). Delft: TNO Informatie- en Communicatietechnologie.
- SENA jaarverslag (2017).
- Voskuil, Peter. (2017) *Dutch Mountains*. Uitgeverij Jea
- Wikström, Patrik (2013) *The Music Industry*. www.politybooks.com
- <https://www.facebook.com/dutch.impact/>
- Sociale media en websites van Nederlandse artiesten en platforms.
- www.bandsintown.com
- www.beatport.com
- www.billboard.biz
- www.facebook.com
- www.forbes.com
- gigs.gigatools.com
- www.landafkorting.nl
- www.partyflock.nl
- www.residentadvisor.com
- www.twitter.com
- www.wikipedia.com

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

BIJLAGEN

Bijlage 1: Kensington Control Tour 2017

**KENSINGTON
CONTROL TOUR 2017**

13 FEBRUARY - LIVE MUSIC HALL, COLOGNE	SOLD OUT
14 FEBRUARY - MOJO CLUB, HAMBURG	SOLD OUT
15 FEBRUARY - LIDO, BERLIN	SOLD OUT
17 FEBRUARY - PROGRESJA, WARSAW	
18 FEBRUARY - LUCERNA MUSIC BAR, PRAGUE	SOLD OUT
19 FEBRUARY - SZENE, VIENNA	SOLD OUT
20 FEBRUARY - AKVARIUM, BUDAPEST	SOLD OUT
22 FEBRUARY - DYNAMO, ZÜRICH	SOLD OUT
24 FEBRUARY - LOTTO ARENA, ANTWERP	SOLD OUT
25 FEBRUARY - LA MAROQUINERIE, PARIS	SOLD OUT
22 NOVEMBER - ZIGGO DOME, AMSTERDAM	SOLD OUT
23 NOVEMBER - ZIGGO DOME, AMSTERDAM	SOLD OUT
24 NOVEMBER - ZIGGO DOME, AMSTERDAM	SOLD OUT
25 NOVEMBER - ZIGGO DOME, AMSTERDAM	SOLD OUT
26 NOVEMBER - ZIGGO DOME, AMSTERDAM	SOLD OUT

NEW ALBUM **CONTROL** OUT NOW

<http://www.kensingtonband.com/>

Bijlage 2: Dawn Brothers Deutschland tour

**New & improved
Show dates**

FESTIVALS & CLUB SHOWS	POP RONDE
12/8 Zandstock Festival	14/9 Popronde Nijmegen
16/8 Zomerparkeest pre party	15/9 Popronde Apeldoorn
18/8 Zomerparkeest	22/9 Popronde Leeuwarden
19/8 Terug naar Tiengemeten	28/9 Popronde Wageningen
25/8 Wild Rooster Festival	5/10 Popronde Groningen
26/8 Roepaen Rolling Stones Tribute	9/11 Popronde Middelburg
27/8 Once Upon a Time in the West	
2/9 Zomerpop	DEUTSCHLAND
2/9 Surprise show (wait for it)	6/10 Magnificent Music Festival Berlin
9/9 Binnenstebuiten Festival	7/10 Magnificent Music Festival Jena
16/9 Koele Koele Festival	11/10 Dirty + Dancing Osnabrück
16/12 Tivoli de Helling w/The Grand East	12/10 Wunderbar Luckenwalde
	13/10 Nochtwache Hamburg
	14/10 Weitblick Bugewitz
	18/10 Cord Club München
	19/10 Cafe Galao Stuttgart

<https://www.facebook.com/dawnbrothersmusic/>

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 3: Jennie Lena Tour 2017

A promotional poster for the Jennie Lena Tour 2017. On the left is a portrait of Jennie Lena, a woman with dark curly hair wearing a black hat and a white shirt under a black dress. To her right, the text 'JENNIE LENA TOUR' is written in large, teal, sans-serif capital letters. Below this, in smaller teal capital letters, is 'PERFORMING LIVE IN...'. To the right of this text are two columns of tour dates. In the top right corner, there are two black musical notes. In the bottom right corner, there is small text that reads 'details & tickets at jennielena.com'.

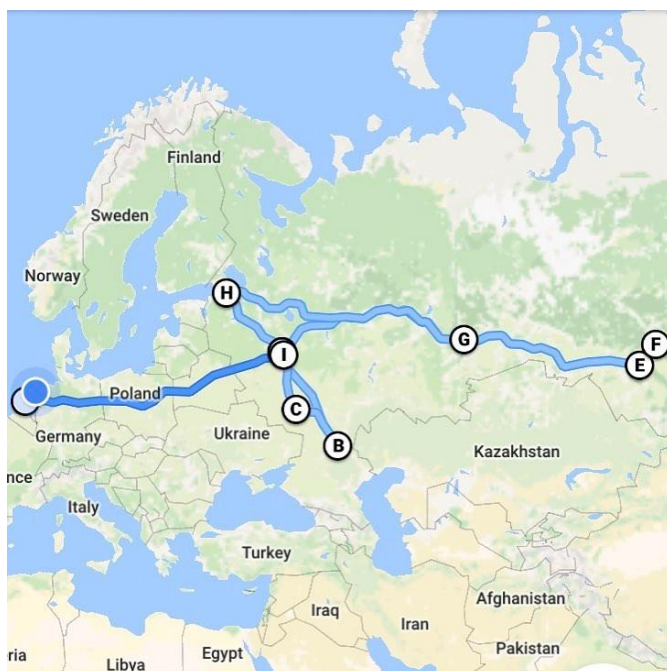
New York - june 2nd	France - july 8th
New York - june 3rd	Italy - july 10th
Croatia - july 1st	France - july 11th
Italy - july 2nd	Germany - july 13-15
Monte Carlo - july 3rd	Tunisia - july 20th
Monte Carlo - july 4th	Tunisia - july 21st
Madrid - july 6th	Swiss - october 22d - nov 4th

<https://www.facebook.com/JennieLenaofficialpage>

Bijlage 4: Black Oak Russia Tour 2017

13-03-2017: Russia tour starts this week with shows on Wednesday in Moscow and on Saturday in Volgograd ! Here's a little map of our tour routing. Just to put things into perspective. Going all the way to Siberia and back baby.

- I) = Moscow 15.03 @ More Vnutri
- B) = Volgograd 18.03 @ Miles
- C) = Voronezh 20.03 @ Stancia Mir
- E) = Novosibirsk 22.03 @ Woody Bar / 23.03 @ Truba Jazz Club
- F) = Tomsk 24.03 @ Hall Bar
- G) = Ekaterinburg 26.03 @ Svoboda / 27.03 @ Optimist Bar
- H) = St. Petersburg 28.03 @ Dyuna / 29.03 @ Serdce

<https://www.facebook.com/blackoaktheband/>

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 5: Moksi & Mike Cervello Australian Tour 2017

<https://www.facebook.com/mikecervello/>

Bijlage 6: Rick de Leeuw Muzikale voorstelling Vlaanderen

MUZIKALE VOORSTELLING OVER STRUIKELEN EN RECHTSTAAN

27/09/17 • OOSTERZELE • DE KLUIZE • 09 363 83 30 • 20U00 (try out)
28/09/17 • DIEST • DEN AMER • 013 46 06 40 • 20U30 (première)
29/09/17 • STROMBEEK • CULTUREEL CENTRUM • 02 263 03 43 • 20U30
30/09/17 • MECHELEN • STADSSCHOUWBURG • 070 22 28 00 • 20U15
06/10/17 • GEEL • DE WERFT • 014 56 66 66 • 20U15
07/10/17 • LEUVEN • DEPOT • cera.be • 13U00
10/10/17 • BERCHEM • CULTUREEL CENTRUM • 03 286 88 20 • 20U30
14/10/17 • NIEUWPOORT • YSARA • 058 79 50 00 • 20U00
20/10/17 • DENDERMONDE • BELGICA • 052 20 26 26 • 20U00
21/10/17 • PUURS • DE KOLLEBLOEM • puurs.be/webshop • 20U00
27/10/17 • BEVEREN • TER VESTEN • 03 750 10 00 • 20U00
08/11/17 • BIERBEEK • CULTUREEL CENTRUM • 016 46 14 00 • 20U00
24/11/17 • OVERPELT • PALETHE • 011 64 59 52 • 20U30
25/11/17 • KNOKE-HEIST • CULTUREEL CENTRUM • 050 63 04 30 • 20U00
30/11/17 • TIENEN • DE KRUISBOOG • 016 80 56 96 • 20U15
01/12/17 • ZAVENTEM • DE FACTORIJ • 02 307 72 72 • 20U00
08/12/17 • TORHOUT • DE BROUCKERE • 050 22 11 50 • 20U00
09/12/17 • MERKSEM • CULTUREEL CENTRUM • 03 641 62 10 • 20U15
15/12/17 • OUD-TURNHOUT • DE DJOELEN • 014 46 22 27 • 20U15
16/12/17 • VILVOORDE • HET BOLWERK • 02 255 46 90 • 20U30

www.tegek.be - www.4voor12.be

EEN PRODUCTIE VAN TE GEKI? & VOORBIJ DE GRENS - TOURNEEPLANNING: MAANDAGHT.BE
TE GEKI? MAAKT SAMEN MET DE VVGG GEESTELIJKE GEZONDHEID IN VLAANDEREN BESPREKBAAR

<https://www.rickdeleeuw.be/>

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 7: Aestrid October Tour Canada 2017

New single 'I Dream Of You And Me' out now

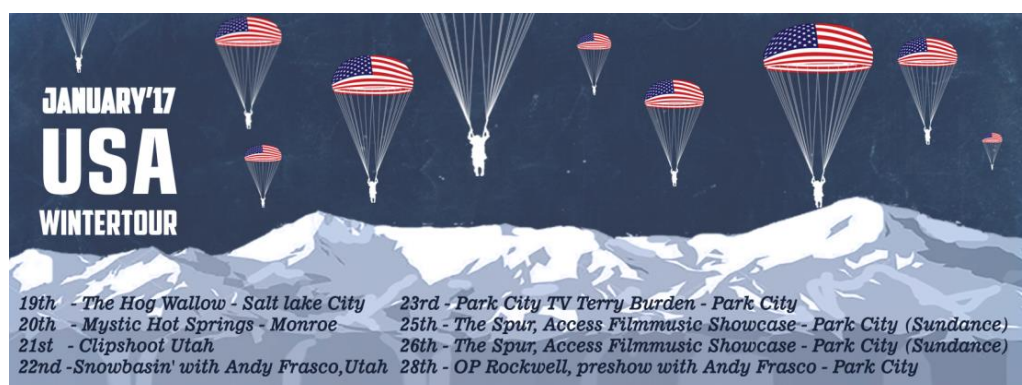
AESTRID
OCTOBER TOUR

Oct 11	Hamilton, ON	BOXO Studio live at Barber Shop Podcast
Oct 13	Almonte, ON	Mississippi Mills Musicworks
Oct 14	Hamilton, ON	The Mule Spinner + the Crowleys & the Ferns
Oct 16	Kingston, ON	CFRC FM live at The Northern Underground
Oct 18	Ottawa, ON	Pressed + Heavy Bedroom & Death Metal Witch
Oct 19	Ottawa, ON	The Record Centre
Oct 20	Montreal, QC	Crobar + Paper Ladies
Oct 21	Kingston, ON	The Toucan + Paper Ladies
Oct 28	Utrecht, NL	dB's + Kramsky

<http://www.aestrid.com/>

Bijlage 8: Royal Engineers USA Wintertour

JANUARY '17
USA
WINTER TOUR

19th - The Hog Wallow - Salt Lake City	23rd - Park City TV Terry Burden - Park City
20th - Mystic Hot Springs - Monroe	25th - The Spur, Access Filmmusic Showcase - Park City (Sundance)
21st - Clipshoot Utah	26th - The Spur, Access Filmmusic Showcase - Park City (Sundance)
22nd - Snowbasin' with Andy Frasco, Utah	28th - OP Rockwell, preshow with Andy Frasco - Park City

<https://www.facebook.com/theroyalengineersmusic/>

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 9: Tim van Tol

**AS SUPPORT FOR:
ROYAL REPUBLIC**

16.02. DE MUNICH
17.02. CZ PLZEN
18.02. DE HAMBURG
19.02. DE LEIPZIG

20.02. FR STRASBOURG
22.02. AT LINZ
23.02. DE FÜRTH
24.02. AT INNSBRUCK
25.02. AT GRAZ

27.02. CH PRATTELN
28.02. CH ST. GALLEN
01.03. FR CLERMONT FERRAND
02.03. FR NIMES
04.03. ES BARCELONA

05.03. ES MADRID
07.03. FR BORDEAUX
08.03. FR PARIS
09.03. BE ANTWERP
10.03. DE BREMEN

29 BREMEN DE
SEP TOWER

30 HAMBURG DE
SEP LOGO

01 BERLIN DE
OCT MUSIK & FRIEDEN

02 HANNOVER DE
OCT LUX

03 DORTMUND DE
OCT FZW

04 LEIPZIG DE
OCT CONNE ISLAND

05 STUTTGART DE
OCT UNIVERSUM

06 MÜNCHEN DE
OCT STROM

07 KÖLN DE
OCT CLUB BAHNHOF EHRENFELD

09 WIESBADEN DE
OCT SCHLACHTHOF

10 DRESDEN DE
OCT BEATPOL

11 NÜRNBERG DE
OCT STEREO **SOLD OUT**

12 MARBURG DE
OCT KFZ

13 WEINHEIM DE
OCT CAFE CENTRAL

14 KONSTANZ DE
OCT KULTURLADEN

15 NEUNKIRHCEN DE
OCT STUMMSCHE REITHALLE

16 DORNBIRN AT*
OCT CONRAD SOHM

17 GRAZ AT*
OCT PPC BAR

18 PRAGUE CZ*
OCT CAFE V LESE

19 VIENNA AT*
OCT ARENA

20 ZÜRICH CH*
OCT STALL 6

21 BUCHS CH*
OCT KREMPER

23 PARIS FR*
OCT LA MAROQUINERIE

24 ANTWERP BE*
OCT KAVKA

25 UTRECHT NL
OCT CLUB 9

26 AMSTERDAM NL
OCT PARADISO

27 TILBURG
OCT CUL DE SAC

* SOLO SHOW

I CAN GO ANYWHERE

TIM VANTOL

MMXVII

SO WHY SHOULDN'T YOU

02 LILLE FR
NOV BOBBLE CAFE

04 MONT DE MARSAN FR
NOV CAFE MUSIC

05 GALLEJONES DE ZAMANZAS ES
NOV BIBLOTEJO

06 BURGOS ES
NOV LA VACHE FOLLE

07 VIVEIRO ES
NOV COVA MEIGA

08 A CORUNA ES
NOV SALA MARDIGHAS

09 GIJON ES
NOV BAR SENDR LUPULO

10 VIC ES
NOV JAZZ CAVA

11 VIDRERES ES
NOV PISCINA

12 BARCELONA ES
NOV ROCKSOUND

13 TOULOUSE FR
NOV KRAKEN PARADISE

14 LYON FR
NOV KRASPEK

15 CHIAVARI IT
NOV VINORIA

16 MILANO IT
NOV SPAZIO LIGERA

17 CESENA IT
NOV THE BREV

20 SOLOTHURN CH
NOV KOFMEHL

21 BERN CH
NOV CAFE MARTA

22 LA CHAUX-DE-FONDS CH
NOV LE SILO

23 ULM DE
NOV HEMPERIUM

24 SULZBACH-ROSENBERG DE
NOV HANGEMATTE

25 TIMELKAM AT
NOV BART

SPECIAL GUEST: TIM VAN DOORN

Exportwaarde Nederlandse Populaire Muziek

Bijlage 9: Epica

FEAT FIRST MANAGEMENT • CIRCLE TALENT AGENCY PRESENT

EPICA

THE **ULTIMATE** PRINCIPLE

Lacuna Coil

INSOMNIUM

ELANIRIS

08.31.17 · ROYALE · BOSTON, MA
09.01.17 · METROPOLIS · MONTRÉAL, QC
09.02.17 · IMPERIAL THEATER · QUÉBEC CITY, QC
09.03.17 · THE OPERA HOUSE · TORONTO, ON
09.05.17 · THE AGORA THEATRE · CLEVELAND, OH
09.06.17 · THE FORGE · JOLIET, IL
09.08.17 · OGDEN THEATRE · DENVER, CO
09.09.17 · THE COMPLEX · SALT LAKE CITY, UT
09.11.17 · THE SHOWBOX · SEATTLE, WA
09.12.17 · THE HAWTHORNE THEATER · PORTLAND, OR
09.14.17 · THE UC THEATER · BERKELEY, CA
09.15.17 · THE NOVO · LOS ANGELES, CA

09.16.17 · THE OBSERVATORY · SANTA ANA, CA
09.17.17 · MARQUEE THEATRE · PHOENIX, AZ
09.19.17 · ALAMO MUSIC HALL · SAN ANTONIO, TX
09.20.17 · GAS MONKEY LIVE! · DALLAS, TX
09.21.17 · WAREHOUSE LIVE · HOUSTON, TX
09.23.17 · REVOLUTION LIVE · FT. LAUDERDALE, FL
09.24.17 · THE PLAZA LIVE · ORLANDO, FL
09.25.17 · MASQUERADE · ATLANTA, GA
09.27.17 · RAM'S HEAD LIVE! · BALTIMORE, MD
09.28.17 · TROCADERO THEATRE · PHILADELPHIA, PA
09.29.17 · PLAYSTATION THEATER · NEW YORK, NY

TICKETS AND VIP AVAILABLE AT EPICA.NL

NUCLEAR BLAST CENTURY MEDIA FEAT FIRST SOUND RINK. CIRCLE indi merch

FEAT FIRST MANAGEMENT + CONTRA PROMOTION PRESENT

EPICA

THE **ULTIMATE** PRINCIPLE

ANNEKE
VAN GIESBERGEN'S

VUUR MYRIATH

09.11.17 **KLUB STUDIO** CRACOV, PL
12.11.17 **KESSELHAUS** BERLIN, DE
13.11.17 **MARKTHALLE** HAMBURG, DE
14.11.17 **ESSIGFABRIK** COLOGNE, DE
15.11.17 **LA BAM** METZ, FR
17.11.17 **STEREOLUX** NANTES, FR
18.11.17 **KRAKATOA** BORDEAUX, FR
25.11.17 **LE MOULIN** MARSEILLE, FR
26.11.17 **LE TRANSBORDEUR** LYON, FR
29.11.17 **BACKSTAGE WERK** MUNICH, DE
03.12.17 **L' AERONEF** LILLE, FR

TICKETS AND VIP AVAILABLE AT EPICA.NL

NUCLEAR BLAST FEAT FIRST CONTRA VERYCORDS INSIDEOUT SOUND RINK

MADNESS LIVE! · CONTRA PROMOTION · FEAT FIRST MANAGEMENT
PRESENTAN

EPICA

THE **ULTIMATE** PRINCIPLE

ANNEKE
VAN GIESBERGEN'S
VUUR MYRIATH

20.11.17 **LA RIVIERA** MADRID
24.11.17 **RAZZMATAZZ 1** BARCELONA

TICKETS TODAS LAS CIUDADES
ticketmaster
ticketmaster.es

MADRID
ESCRIDISCOS

BARCELONA
REVOLVER
PENTAGRAM

NUCLEAR BLAST FEAT FIRST CONTRA MADNESS LIVE!